

Praktické případy unijného práva vztahující se na životné prostredie

Mgr. Vojtěch Vomáčka, Ph.D., LL.M.

VPLYV PRÁVA EÚ NA ŽIVOTNÉ PROSTŘEDIE
17. 10. 2017 Justičná akadémia Slovenskej republiky

OSNOVA

- **Co jsou případy unijního práva vztahující se na životní prostředí?
Obecné nároky a souvislosti**
- **Trestání v oblasti ochrany životního prostředí perspektivou
judikatury SDEU a ESLP**
- **EIA v přeshraničním kontextu**
- **Ochrana území v soustavě Natura 2000 a vztah k procesům
EIA/SEA**

PŘÍPADY UNIJNÍHO PRÁVA?

Sdílená působnost = **nutnost posuzovat věcnou působnost unijního práva**

+ Předběžné otázky (dosud necelých 300, domněnka relevance: C-470/11, C-509/10, problém – předběžné otázky k provedeným výjimkám)

+ **Koncepty (instituty)** EU práva – modifikace pro env. Ochranu

+ **Odpovědnost**

I v ostatních případech možný dopad na unijní zájmy – otázky mezi sdílené působnosti (vnitrostátní úprava, možnost vstupovat do mezinárodních závazků: C-459/03, *MOX plant*), goldplating a zejm. MEQR (čl. 36 SFEU): C-111/16: *Fidenato a další*.

PŘÍPADY UNIJNÍHO PRÁVA?

Z pohledu vnitrostátního soudce:

- přenášení řešení konfliktů z unijní úrovně na úroveň vnitrostátní (T-382/15 - C-640/16 P, ACCC/C/2008/32)
- **nesystematická právní úprava,**
- **nedostatečný servis.**
- vyšší nároky na sledování procesních náležitostí, vyšší nároky na věcnou odbornost soudního přezkumu, **nutnost sledování vývoje judikatury**, větší význam přiznávání odkladného účinku (nařizování předběžných opatření).

Z pohledu vnitrostátního (unijního) soudce

Ingerence práva EU do procesu

Obecné nároky (čl. 4/3 SFEU)

- rychlé a efektivní rozhodování (C-432/05 *Unibet*, C-240/09 *Lesoochránárske zoskupenie*),
- odkladný účinek nebo předběžná opatření v env. případech (C-416/10 *Križan*),
- přerušování řízení v případě předběžné otázky

Curia novit iura?

- Pokládání předběžných otázek (povinnost), v otázkách souladu s unijním právem není soud vázán námitkami účastníků řízení.
- Skutečnost, že nevznesli otázku výkladu unijního práva, proto nebrání tomu, aby se předkládající soud mohl obrátit na Soudní dvůr (C-251/11),
- Národní soudy nejsou povinny řešit otázky unijního práva *ex officio* tam, kde jim to vnitrostátní úprava neumožňuje (C-430/93 a C-431/93),
- Nicméně podle doktríny *Waddenzee/Kraaijveld* národní soud musí zkoumat, zda zákonodárce nebo správní orgán nepřekročil meze uvážení poskytnuté směrnicí, a to i když takovou námitku strany sporu nevznesly (C-72/95, C-127/02)

Z pohledu vnitrostátního (unijního) soudce

Konkrétní nároky

- Vyšší nároky na využití procesních institutů z důvodu ochrany životního prostředí
- Široký přístup veřejnosti k soudní ochraně (ale v rámci věc. působnosti), *např. důkazní břemeno ohledně důsledků nezákonnosti* (C-72/12, *Gemeinde Altrip a další*)

Souladný výklad
Přímý účinek
Odpovědnost

Rozpor s unijním právem

- Již ve fázi implementace (C-129/96 *Inter-Environnement Wallonie*)
- Nezáleží na vnitrostátní situaci (protesty proti GMO - C-121/07, *Komise v. Francie*,
- Nezáleží na vnějších podmínkách (C-278/01 *Komise v. Španělsko*)
- Nezáleží na ekonomické situaci (ale srov. C-374/11, C-279/11 *Komise v. Irsko*)

- **Zrušení, neaplikace**

Výjimečně ponechání v platnosti (C-41/11 *Inter-Environnement Wallonie II*, C-379/15, *Association France Nature Environnement*)

Souladný (eurokonformní) výklad

Zajištění účinku unijního práva

- Jednotné pojetí konceptů (C-424/02: „odpadní olej“, C-129/96: „obal“, C-4/16: „vodní energie“, C-442/14: „emise týkající se životního prostředí“, C-673/13 P: „informace týkající se životního prostředí“, C-279/12: „povinný subjekt“, C-645/15: „výstavba“, „rychlostní silnice“, „zvláštní vnitrostátní právní předpis“.
- Interpretace zahrnuje i porovnání jazykových verzí (C-72/95 *Kraaijeveld*), povinnost přihlížet i k nezávazným aktům (C-322/88).
- Interpretace závěrů SDEU (C-240/09 *Lesoochránárske zoskupenie*, C-333/14 *The Scotch Whisky Association*)

Využití principů unijní ekopolitiky – čl. 191/2 SFEU

- Vysoká ochrana
- Omezování znečištění u zdroje (C-364/03, C-2/90)
- Znečišťovatel platí (C-254/08, C-172/08)
- Předběžná opatrnost (C-58/10, C-180/96, C-157/96)

Limity

- Pozice vnitrostátních soudů
- Soud není zákonodárce
- Omezení jurisdikce
- *Ne contra legem* („kráva není kůň“, C-105/03)

ODPAD X NEODPAD

AUTOVRAK NEBO SBĚRATELSKÝ KOUSEK? (2000/53/ES)

AUTOVRAK NEBO SBĚRATELSKÝ KOUSEK? (2000/53/ES)

AUTOVRAK NEBO SBĚRATELSKÝ KOUSEK? (2000/53/ES)

ClassicCarsForSale For Sale Auctions Reviews Dealers Valuations Insurance Blog Place a FREE ad

Classic Cars Classic Bikes Vans & Commercial Classic Car Parts

SELECTED MAKE & MODEL:
Volkswagen Change Make +
T1 Pick Up Change Model +

Popular Volkswagen models:
Beetle (185) Campervan (44) Golf (140) Golf Cabriolet (46) Karmann (37) Polo (38) Scirocco (21) See all VOLKSWAGEN Models +

ADVANCED SEARCH + VIEW ALL CARS

Home > Volkswagen > T1 Pick Up > 1975 VOLKSWAGEN T1 PICK UP

← Back to search results

1975 VOLKSWAGEN T1 PICK UP - €15,750

Call +32 475 654 338

- Email Dealer
- Get An Insurance Quote
- Ask Dealer A Question
- Dealer Address
- Dealer Website

www.classiccarsforsale.com

MORE FROM THIS DEALER:

1980	€9,900
MERCEDES-BENZ SL-CLASS SL450 Type 107 Cabriolet	
SL450 Type 107 Cabriolet	
Nice SL450 Cabriolet	
1974	€8,900

VEDLEJŠÍ PRODUKT

Přímý účinek

- Teprve tehdy, není-li možný žádný konformní výklad tohoto ustanovení, je možné rozporné ustanovení nepoužít (C-357/06).
- Zároveň je třeba prozkoumat, zda příslušné ustanovení směrnice není přímo aplikovatelné (C-97/11).
- Rozvolnění obecného konceptu (nedostatečná implementace + jasná, bezpodmínečná úprava + přiznaná práva)

C-72/95 (Kraaijeveld)

- „where the Community authorities have, by directive, imposed on Member States the obligation to pursue a particular course of conduct, **the useful effect of such an act would be weakened if individuals were prevented from relying on it before their national courts...**“

C-237/07 (Janeček)

- „...je neslučitelné se závaznou povahou, kterou článek 249 ES přiznává směrnici, v zásadě vyloučit možnost dotčených osob dovolávat se povinnosti, kterou ukládá. Tato úvaha platí zejména pro směrnici, jejímž cílem je řídit, jakož i omezit znečištění ovzduší, a která tak směřuje k ochraně veřejného zdraví.“

C-243/15 (Lesoochranárske zoskupenie VLK II)

- „přítom neslučitelné se závazným účinkem, který článek 288 SFEU přiznává směrnici, v zásadě vyloučit, aby se dotčené osoby mohly dovolávat povinností, které ukládá“

C-127/02 (Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging), C-118/94 (Associazione Italiana per il WWF a další)

Přímý účinek

- C-663/15 (*Umweltverband WWF Österreich* – rámcová směrnice o vodách – předběžná otázka vzata zpět)
- C-529/15 (**Folk**): **Dotčené osoby podle směrnice o odpovědnosti za ekologickou újmu**
  - Důsledky přímého účinku
  - 1. neaplikace vnitrostátní úpravy
  - 2. brání přijetí kolidující vnitrostátní úpravy
  - 3. nemožnost využití proti jednotlivcům
  - 5. povinnost nejen soudů, ale i ostatních státních orgánů
- Pozor! Přímý účinek v env. případech = soudní ochrana, nikoliv participace v řízení

Odpovědnost (státu za porušení unijního práva)

- Obecná hmotněprávní úprava odpovědnosti za porušení unijního práva v primárním právu zcela absentuje

C-355/04 P, *Segi a další proti Radě*:

...je věcí členských států a zejména jejich soudů vykládat a uplatňovat vnitrostátní procesní pravidla upravující podání žaloby takovým způsobem, který umožňuje fyzickým a právnickým osobám napadnout soudní cestou legalitu všech rozhodnutí a jiných vnitrostátních opatření týkajících se vypracování nebo použití aktu Evropské unie vůči nim a požadovat náhradu případně utrpěné škody.

- Je však možné, aby členské státy omezily možnost náhrady škody promlčecími lhůtami, přičemž Soudní dvůr shledal za přiměřenou tříletou promlčecí lhůtu. (C-228/96, *Aprile Srl*)

Odpovědnost

1) Odpovědnost za porušení vnitrostátního práva

- Unijní právo dopadá v rovině lidskoprávní, ovšem pravidla pro vznik nároku a podmínky náhrady si stanoví každý stát sám – ale stále se uplatní obecné nároky (viz dále)

2) Odpovědnost za porušení vnitrostátního práva provádějícího unijní právo

- V rámci vnitrostátního práva upravujícího odpovědnost musí členský stát poskytnout náhradu za důsledky způsobené újmou, přičemž podmínky náhrady újmou stanovené vnitrostátními právními předpisy musí zaručovat dodržení zásady rovnocennosti a efektivit (C-46/93 a C-48/93, *Brasserie du pêcheur* a *Factortame*).
- Vnitrostátní pravidla nemohou být méně příznivá než pravidla upravující podobné vnitrostátní činnosti a nemohou potenciálně znemožnit nebo nadměrně ztížit výkon práv přiznaných právem Unie (C-63/01, *Evans*)
- Unijní právo přiznává za určitých podmínek jednotlivcům právo na náhradu škod způsobených porušením unijního práva. Systému smluv, na kterých je Unie založena, je vlastní zásada odpovědnosti státu za újmu způsobenou jednotlivcům v důsledku porušení unijního práva, které mu lze přičíst (C-429/09, *Fujs*).
- Podmínky vzniku nároku na náhradu škody: 1) cílem porušené právní normy Unie je přiznat práva jednotlivcům, 2) porušení této normy je dostatečně závažné a 3) existuje přímá příčinná souvislost mezi tímto porušením povinnosti a újmou způsobenou jednotlivcům (C-568/08, *Combinatie Spijker Infrabouw-De Jonge Konstruktie a další*).
- Tím není vyloučeno, že odpovědnost dotyčného členského státu může být založena za méně omezujících podmínek na základě vnitrostátního práva (C-46/93 a C-48/93, *Brasserie du pêcheur* a *Factortame*).

3) Odpovědnost za porušení unijního práva

- Odpovídá Unie, pravidla pro vznik nároku a podmínky náhrady vyplývají především z judikatury SDEU (C-352/98, *Bergaderm*, především dostatečně závažné porušení povinnosti, dále C-312/00, C-122/01, C-234/02 P, C-167/06 P, C-221/10 P, C-374/07 P)

Odpovědnost

Konkrétní otázky: existence odpovědnostních vztahů

Např. nebyla provedena EIA:

Odškodnění provozovatele státem v případě omezení provozu: C-201/02 (*Wells*):

In that regard, it is for the national court to determine whether it is possible under domestic law for a consent already granted to be revoked or suspended in order to subject the project in question to an assessment of its environmental effects, in accordance with the requirements of Directive 85/337, or alternatively, if the individual so agrees, whether it is possible for the latter to claim compensation for the harm suffered.

Odškodnění dalších subjektů (dotčené veřejnosti): C-420/11 (*Leth*):

Ukazuje se tedy, že ze samotné okolnosti, že v rozporu s požadavky směrnice 85/337 nebylo provedeno posouzení vlivů na životní prostředí, podle unijního práva v zásadě nevyplývá právo jednotlivce na náhradu čistě majetkové újmy způsobené snížením hodnoty jeho nemovitosti vyvolané vlivy na životní prostředí. V konečném důsledku je však věcí vnitrostátního soudu, který je jediný příslušný k posouzení skutkových okolností sporu, v němž rozhoduje, aby ověřil, zda jsou dodrženy požadavky unijního práva použitelné na právo na náhradu škody, zejména existence přímé příčinné souvislosti mezi tvrzeným porušením a způsobenými škodami.

Odpovědnost (jednotlivců), kontroly, trestání

- **Harmonizovaná úprava některých aspektů odpovědnosti a také provádění kontrol...**
  - **Lidskoprávní ochrana (práva jednotlivců) v rámci aplikace unijního práva**
- Lidskoprávní ochrana (práva jednotlivců), dovozované široké povinnosti států, poslední instance**

S čím se setká vnitrostátní soudce?

- **Správní orgán obstaral důkazní prostředky během kontroly na místě.** Existují nějaké požadavky ohledně provádění kontrol v unijním právu ochrany životního prostředí?
- *Ano, ale záleží na předmětu kontroly. Souhrnná úprava v oblasti ochrany životního prostředí nebyla dosud přijata.*
- **Vnitrostátní firma nebo fyzická osoba se dopustí jednání v rozporu s právní úpravou ochrany životního prostředí.** Existují specifické požadavky judikatury SDEU a ESLP ohledně trestání v této oblasti?
- SDEU: Dílčí požadavky, pokud jde o porušení unijního práva (viz výše), některé specifické případy odpovědnosti a + Listina základních práv EU
- ESLP: Zejména zásady trestání (přestože Úmluva environmentální práva neobsahuje).

PRÁVO EU: HARMONIZACE PROVÁDĚNÍ KONTROL (INSPEKČÍ)

1) Přímé kontroly prováděné unijními orgány

a) Bez podmínky souhlasu členského státu

- Čl. 101 a 102 SFEU (Soutěžní právo), trh s plynem, pohonnými hmotami, biopalivy, s farmaceutiky atd
- Nařízení 2185/96 (Cla)
- Nařízení 1073/1999 (OLAF)
- **OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ:**
- **PŘÍMÉ KONTROLY:** Nařízení 1224/2009 (společná politika rybolovu)
- **KONTROLA KONTROLY:** Směrnice 2010/63/EU, čl. 35/1 (ochrana zvířat využívaných pro vědecké účely) – kompetence Komise provést inspekci v případě důvodných pochyb o systému vnitrostátního monitoringu
- **KONTROLA VE SPOLUPRÁCI, ALE SAMOSTATNÁ KOMPETENCE VYŽADOVAT INFORMACE:** Nařízení 1005/09, čl. 28 (ochrana ozónové vrstvy)

b) Se souhlasem členských států

- Tzv. *fact finding missions* (čl. 126, 258 SFEU), no framework, C-387/97 (Waste in Crete), C-103/00 (Caretta caretta).

PRÁVO EU: HARMONIZACE PROVÁDĚNÍ KONTROL (INSPEKČÍ)

1) Kontroly prováděné vnitrostátními orgány

- Obsáhlá směrnice navržená parlamentem byla odmítnuta Radou a Komisí
- Rozsáhlá regulace v oblasti bezpečnosti potravin (Nařízení 882/2006, směrnice 90/425/EEC)

OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ:

- Čl. 20 směrnice 2012/18/EU o kontrole nebezpečností závažných havárií s přítomností nebo nebezpečných látek
- Čl. 23 směrnice 2012/19/EU o odpadech z elektrických a elektronických zařízení (OEEZ)
- Čl. 23 směrnice 2010/75/EU o průmyslných emisích
- (integrováná prevence a kontrola znečišťování životního prostředí)
- Čl. 34, 35 směrnice 2010/63/EU o ochraně zvířat používaných na vědecké účely
- Čl. 15 směrnice 2009/31/ES o geologickom ukládání oxidu uhličitého
- Čl. 28 nariadenie 1005/2009 o látkach, ktoré poškadzujú ozónovú vrstvu
- T-139/06: Důvodné pochybnosti obrací důkazní břemeno na stranu členského státu
- C-297/05: Nadměrné kontroly a volný trh

ODPOVĚDNOST JEDNOTLIVCŮ

1) Povinnost spolupráce členských států

Geelhoed in C-304/02:

Členské státy mají všeobecnou povinnost podla článku 10 ES přijat všechny opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby bolo právo Spoločenstva uplatňované a vymáhané účinne a aby bol dosiahnutý jeho „effet utile“. Konkrétne, členské státy musia zabezpečiť, aby existoval primeraný regulačný rámec na uplatňovanie a vykonávanie opatrení Spoločenstva, aby boli menované príslušné orgány, aby boli sprístupnené dostatočné zdroje a **aby boli podniknuté vhodné kroky proti osobám dopúšťajúcim sa protiprávneho konania.**

2) Obecné systémy zodpovednosti

- Smernica 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd
- Smernica 2008/99/ES o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva

3) Dílčí požadavky

Celá rada směrnic a nařízení požaduje, aby členské státy upravily 1) účinný systém sankcí, 2) účinný systém sankcí včetně určitých sankcí nebo opatření (odebrání povolení, opatření k zajištění co nerychlejší nápravy situace). Ne výše trestu! (C-440/05)

NĚCO PODOBNÉHO V JUDIKATUŘE ESLP?

Povinnosti státu

Vyvažování mezi zájmy společnosti a jednotlivce

Lopéz Ostra (16798/90)
Powell a Rayner (9310/81)

Vypořádání se s protizákonnými situacemi (sjednání nápravy)

Fadeyeva (55723/00)

Upravení účinného systému sankcí

Bor (50474/08)
existence of a sanction system is not enough if it is not applied in a timely and effective manner

Ovšem ne ochrana životního prostředí jako takového

Kyrtatos (41666/98)

TRESTÁNÍ

Z pohledu vnitrostátního:

- Uplatňování zásad trestání (legalita a legitimita, zákaz retroaktivity, absorpce, zákaz non bis in idem, aplikace příznivější úpravy).
- Z úřední povinnosti?
- I ve fázi soudního přezkumu?
- Až do okamžiku rozhodnutí soudu?

Zásadní problémy:

- Mnohost správních orgánů.
- Mnohost možných pachatelů.
- Rozsáhlá právní úprava (dualita povinností, časté porušení více předpisů).
- Časté změny právní úpravy (oproti trestnímu právu).
- Nedořešené přesahy do trestního práva (zajištění a odejmutí exemplářů ohrožených druhů).
- Různé druhy opatření, která mohou být považována za trest.
- Individualizace sankce a posuzování ohroženého zájmu

Co je trestem (sankcí)?

ESLP:

- Autonomní koncept
- *Tzv. Engel kritéria*: rozsah a předmět porušených povinností, účel sankce (trest a odrazení), závažnost sankce (možnost nahrazení trestem odnětí svobody?)
- Typicky různé administrativní pokuty, ale i daňové penále.
- Trest x opatření: Zrušení stavebního povolení je trestem (*Morscher*, 54039/00)

SDEU:

Přístup potvrzen v C-45/08 (*Spector Photo Group*), C-60/12 (*Baláž*)

Trest x opatření: C-210/00 (*Käserei Champignon Hofmeister* – zemědělské pomocné schéma, nejde o trest, pokud došlo k předchozímu souhlasu - např. uvedení na černou listinu)

ZÁSADY LEGALITY

ESLP:

Čl. 7

SDEU:

C-549/09 (*Arubis Bulgaria*): Zásada legality je základním principem unijního práva a předchází úpravu, podle které by členské státy ukládaly trest, který vnitrostátní úprava nezná. **Nyní čl. 49 Listiny EU**

C-210/00 (*Käserei Champignon Hofmeister*): Jasný a nerozporný právní základ

ZÁSADA PLNÉ JURISDIKCE

ESLP:

Oerlemans (12565/86): Plná jurisdikce znamená pravomoc hodnotit skutkové i právní aspekty případu a využívat obecné zásady právní.

Menari (43509/08): Administrativní a soudní část řízení je nutné považovat za jednotné

SDEU:

Zatím pouze plná jurisdikce SDEU při posuzování zákonnosti unijních právních aktů

NON BIS IN IDEM

SDEU:

C-436/04 (*Van Esbroeck*): Obvinění v několika členských státech – zásada non bis in idem se uplatní. Také čl. 50 Listiny EU.

ESLP:

A. a B. proti Norsku (24130/11 a 29758/11):

- Dvojitě potrestání je možné, pokud je předvídatelné pro pachatele, a druhá sankce je zohledněna v dalším řízení, zvláště pokud se jedná o sankci již dříve uloženou, takže sankce nejsou v součtu nespravedlivé nebo nepřiměřené.
- Podstatné je i časové hledisko. Přímý odkaz na případy ochrany životního prostředí.
- Odkaz na C-617/10 (*Åkerberg Fransson*),
- *Johannesson a další proti Islandu* (22007/11) – časové hledisko nebylo splněno

IDEM

ECHR:

Zolotukhin proti Rusku (14939/03):

- Věc podle právního vymezení x věc bez ohledu na právní vymezení
- *Article 4 of Protocol No. 7 should be construed as prohibiting the prosecution or trial of an individual for a second offence in so far as it arose from identical facts or facts that were "substantially" the same as those underlying the first offence.*
- *Boman proti Finsku* (41604/11): dvě řízení, trestní a o odebrání řidičského průkazu, byla spojena věcně i časově

PROPORCIONALITA

ESLP:

Jussila (73053/01): DPH a 10% penále (žádné porušení)

SDEU:

Čl. 13/2 SEU: Základní princip unijního práva

Zásada proporcionality se uplatní při ukládání administrativních sankcí

Urbán (C-210/10): Podle ustálené judikatury přitom při neexistenci harmonizace unijních právních předpisů v oblasti sankcí použitelných v případě nedodržení podmínek stanovených režimem zavedeným těmito právními předpisy mají členské státy pravomoc zvolit si sankce, které se jim jeví vhodné. Jsou však povinny vykonávat svou pravomoc za dodržování unijního práva a jeho základních zásad, a tedy za dodržování zásady proporcionality (viz zejména rozsudky ze dne 12. července 2001, Louloudakis, C-262/99, Recueil s. I-5547, bod 67, jakož i ze dne 29. července 2010, Profaktor Kulesza, Frankowski, Jóźwiak, Orłowski, C-188/09, Sb. rozh. s. I-7639, bod 29).

... je třeba zohlednit zejména povahu a závažnost porušení, za které má být tato sankce uložena, jakož i způsoby určení výše této sankce

Rodopi-M 91 (C-259/12),

SDEU o proporcionalitě

- **C-487/14 (Total Waste Recycling)** - Jiné místo vstupu, než jaké je uvedeno v předchozím oznámení a souhlasu

Článek 50 odst. 1 nařízení č. 1013/2006, ve znění nařízení (ES) č. 669/2008, podle něhož musí být sankce uplatňované členskými státy v případě porušení ustanovení tohoto nařízení přiměřené, musí být vykládán v tom smyslu, že uložení pokuty jakožto sankce za přepravu takových odpadů, jako jsou odpady uvedené v příloze IV tohoto nařízení, do země tranzitu přes jiný hraniční přechod, než jaký je uveden ve formuláři oznámení a odsouhlasen příslušnými orgány, jejíž základní výše odpovídá výši pokuty, která se ukládá v případě porušení povinnosti získat souhlas a podat předchozí písemné oznámení, lze považovat za přiměřené jen tehdy, pokud okolnosti, které charakterizují spáchané porušení, umožňují konstatovat, že se jedná o porušení rovnocenné závažnosti. Přísluší vnitrostátnímu soudu, aby s přihlédnutím ke všem skutkovým a právním okolnostem věci, která mu byla předložena k rozhodnutí, a zejména rizikům, která mohou být tímto porušením způsobena v oblasti ochrany životního prostředí a lidského zdraví, ověřil, zda výše sankce nejde nad rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů spočívajících v zajištění vysoké úrovně ochrany životního prostředí a lidského zdraví.

SDEU o proporcionalitě

C-580/14 (Sandra Bitter)

C-203/12 (Billerud Karlsborg a Billerud Skärblacka)

- Směrnice 2003/87/ES (schéma pro obchodování s emisními povolenkami skleníkových plynů)

„Během tříletého období počínajícího dnem 1. ledna 2005 členské státy uplatní nižší pokutu za překročení emisí ve výši 40 EUR za každou tunu ekvivalentu oxidu uhličitého vypuštěnou zařízením, pro které provozovatel nevyřadil povolenky. Platba pokuty za překročení emisí nezprošťuje provozovatele povinnosti vyřadit povolenky ve výši tohoto překročení emisí, až bude vyřazovat povolenky pro následující kalendářní rok.“

- *CJEU:*
- Žádná moderace, široké uvážení unijního zákonodárce
- Nezbytné ke sledování legitimního cíle vytvoření účinného systému obchodování s emisními povolenkami

PŘÍČINNÁ SOUVISLOST

ECHR:

striktní posuzování, jde-li o nárok na materiální škodu (resp. škodu na zdraví, nap. Tatar – č. 67021/01)

ovšem volnější u ohrožení a neaktivity státu (nemajetková škoda)

Taşkin (46117/99), Okyay (36220/97), Giacomelli (59909/00), Brândușe (6586/03).

Nicméně ne do budoucna a ne *actio popularis*

Asselbourg (29121/95)

PŘÍČINNÁ SOUVISLOST

Unijní právo:

Možnost *forum shopping* v civilním právu - **nařízení Řím II**,

Čl. 7 Škoda na životním prostředí

Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají ze škody na životním prostředí nebo škody na zdraví nebo na majetku v důsledku takové škody, je právo určené podle čl. 4 odst. 1, pokud si osoba, která uplatňuje nárok na náhradu škody, nezvolí za rozhodné právo pro svůj nárok právo země, kde došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody.

Osobnostní ochrana – vyloučena z harmonizace – národní úpravy – právo na příznivé životní prostředí

Kde hledat informace

http://ec.europa.eu/environment/index_en.htm

<http://eur-lex.europa.eu/>

<https://curia.europa.eu/>

Home | Workshops | Partners | Links

Home

Training materials: Speakers' contributions

The Nature Directives

- Introduction to the Birds Directive, Habitats Directive and Natura 2000
- Implementation of Article 9 Habitats Directive
- Habitats Directive in the case law of CJEU
- Case Study on the Habitats Directive
- Case study on the Habitats Directive: Judgments and the solution

Environmental Impact Assessment (EIA)

- Introduction to the EIA and the SEA Directives
- The EIA Directive in the case law of CJEU
- Case Study on transboundary EIA
- Case Study on transboundary EIA: Speakers notes

Interaction between the EIA and the Nature Directives

- Interaction between the EIA Directive and Article 6
- Background paper on interactions between EIA and AA
- Bank of the EIA and the Nature Directives in judicial review proceedings at national level: substantive and procedural aspects
- Case Study on the interaction between the EIA and the Habitats Directive
- Case Study on the interaction between the EIA and the Habitats Directive: Solution

Back to the overview

CONTACT ERA
 High Level Specialist Group
 Legal Affairs, DG Justice
 Room 4.010, rue de la Loi 200
 1049 Luxembourg
 Tel: +352 (0)21 437 21 72

Juristen-Netzwerk
 Contact: Dr. Petra Schöberl
 Justiz-Training
 phone: +49 (0)201 107 10 and
 fax: +49 (0)201 107 11 72

https://www.era.int/cgi-bin/cms?_SID=NEW&sprache=en&bereich=artikel&aktion=detail&idartikel=125276

Kde hledat informace

The screenshot shows the official website of the European Court of Human Rights (ECHR). The page is in English and features a blue header with the text 'EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS' and 'COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME'. A search bar is located in the top right corner. The main content area is divided into several sections:

- Quick Links:** A sidebar menu with options like 'Recent Judgments', 'Recent decisions', 'Recent press releases', 'Multimedia', 'Applicants', 'Other languages', 'Factsheets & Country profiles', 'Case-Law Information Notes', and 'Information visits'.
- Grand Chamber Judgment concerning Ukraine:** A featured article dated 12/10/2017, discussing the Court's decision to join 12,143 applications to the case of *Burmych and Others v. Ukraine*.
- Chamber:** A section with two sub-sections:
  - Judgment concerning Italy:** Dated 12/10/2017, mentioning the case of *Cafagna v. Italy*.
  - Judgment concerning Norway:** Dated 05/10/2017, mentioning the case of *Becker v. Norway*.
- Official Visit:** A section with two sub-sections:
  - Visit by the Minister of Justice of Armenia:** Dated 13/10/2017, mentioning Davit Harutyunyan.
  - Visit to the Republic of Moldova:** Dated 10/10/2017, mentioning President Guido Raimondo.
- Other information:** A section with one sub-section:
  - Election of a Judge:** Dated 11/10/2017, mentioning the election of Lado Chanturia.
- Hearings:** A section with one sub-section:
  - Forthcoming hearing:** Dated 20/10/2017, mentioning a Grand Chamber hearing in the case of *Denisov v. Ukraine*.

VĚCNÁ PŮSOBNOST AARHUSKÉ ÚMLUVY A UNIJNÍCH SMĚRNIC SE ZAMĚŘENÍM NA ÚČAST VEŘEJNOSTI

S ČÍM MAJÍ PROBLÉM ČESKÉ SOUDY?

Teze:

Správní soudy si vypomáhají ustálenými tezemi a citacemi, které v některých případech obsahově nesprávné či překonané, nebo jejichž použití je nepříhodné.

Kreativita žalobců (s čím se musí soud vypořádat)

„Žalobce ve svém vyjádření především zdůrazňuje, že je subjektem, jemuž ve věcech zásahů do životního prostředí svědčí právo na efektivní soudní ochranu, tedy na přezkoumání rozhodnutí jak z hmotně-právního tak i z procesního hlediska.

K tomu poukazuje na podstatu správního soudnictví, na čl. 9 odst. 2 a odst. 3, čl. 6 a čl. 5 odst. 2 Aarhuské úmluvy, na čl. 1 odst. 2, čl. 95 odst. 1 a čl. 10 Ústavy, na nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2239/07, a ze dne 1 0. 6. 2014, sp. zn. I ÚS 59/14, a na rozsudek SDEU ze dne 8. 3. 2011 ve věci C-240/09.“

S ČÍM MAJÍ PROBLÉM ČESKÉ SOUDY?

Zběžný příklad č. 1 (aplikace nepříhodné judikatury):

Rozsudek NSS č. j. 3 As 126/2016 – 38 (Sdružení Terra Natura, Obec Malá Morávka):

Zde je třeba vedle doposud zmiňované linie úvah, připomenout také linii evropského práva implementujícího Aarhuskou úmluvu na unijní bázi. Konkrétně je namísto zmínit rozsudek Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“) ze dne 15. 10. 2009, C-263/08 Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsforening, který se zabýval výkladem ustanovení čl. 10a směrnice Rady 85/337/EHS o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí, ve znění pozdějších změn (dále jen „směrnice 85/337“). SDEU v tomto rozsudku konstatoval mj. následující: „Směrnice 85/337, která zohledňuje změny provedené směrnicí 2003/35, jejímž účelem je provést závazky stanovené Aarhuskou úmluvou, upravuje ve svém článku 10a ve prospěch osob z řad dotčené veřejnosti, které splňují určité požadavky, možnost podat opravný prostředek k soudu nebo jinému nezávislému orgánu s cílem napadnout hmotnou nebo procesní zákonnost rozhodnutí, aktu nebo nečinnosti, které spadají do její působnosti V odst. 48 a 38 pak SDEU výslovně upozorňuje, že (...) směrnice nedovoluje omezit možnosti přezkumu z důvodu, že dotčené osoby již mohly uplatnit svůj názor ve fázi účasti na rozhodování stanovené v jejím čl. 6 odst. 4. (...) Dále pak účast na rozhodovacím řízení ve věcech životního prostředí za podmínek stanovených v čl. 2 odst. 2 a čl. 6 odst. 4 směrnice 85/337 je odlišná a má jiný účel než případný soudní přezkum rozhodnutí přijatého v tomto řízení. Tato účast tedy nemá vliv na podmínky pro podání opravného prostředku.“

S ČÍM MAJÍ PROBLÉM ČESKÉ SOUDY?

Zběžný příklad č. 1 (aplikace nepřifhodné judikatury):

Rozsudek NSS č. j. 3 As 126/2016 – 38 (Sdružení Terra Natura, Obec Malá Morávka):

*Unijní právní úprava je přitom aplikovatelná i v nynějším případě, neboť jak Nejvyšší správní soud zjistil ze správního spisu, odbor životního prostředí Krajského úřadu Moravskoslezského kraje ve vztahu k zadání změny č. 4 uplatnil požadavek na posouzení záměru z hlediska vlivů na životní prostředí, neboť stanoví rámec pro realizaci záměru podle bodu 10.7 kategorie II přílohy č. 1 k zákonu č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění zákona č. 167/2012 Sb. (dále jen „zákon o posuzování vlivů“). **Toto ustanovení navazuje na bod 12 písm. a) přílohy č. II směrnice č. 2011/92/EU o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (dále jen „směrnice EIA“), který vztahuje pravidla stanovená touto směrnicí mj. právě též na záměry sjezdových drah, lyžařských vleků a lanových drah a na přidružená zařízení. Směrnice EIA přitom nahradila ustanovení směrnice 85/337 a v rozhodujících ustanoveních se od ní neliší (pouze původní čl. 10a je nyní obsažen v čl. 11, jak lze vyčíst ze srovnávací tabulky v příloze VI směrnice EIA).***

S ČÍM MAJÍ PROBLÉM ČESKÉ SOUDY?

Zběžný příklad č. 1 (aplikace nepřifhodné judikatury):

Rozsudek NSS č. j. 3 As 126/2016 – 38 (Sdružení Terra Natura, Obec Malá Morávka):

Stanovisko generální advokátky Eleanor Sharpston ve věci C-115/09:

ustanovenia článku 10a smernice PVŽP sa vzťahujú iba na záležitosti, ktoré patria do vecnej pôsobnosti tejto smernice

S ČÍM MAJÍ PROBLÉM ČESKÉ SOUDY?

Zběžný příklad č. 2 (aplikace nepřehodné judikatury):

Nález IV. ÚS 3572/14 (Zdíkovsko, ZÚR JČK):

„Dále je třeba vzít v úvahu i stanovisko generálního advokáta ze dne 21. 5. 2015 ve věci C-137/14 (Komise v. Německo). Ve stanovisku konstatoval nesplnění povinností státem vyplývajících z čl. 11 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. prosince 2011 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí a čl. 25 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU ze dne 24. listopadu 2010 o průmyslových emisích (integrované prevenci a omezování znečištění).“

S ČÍM MAJÍ PROBLÉM ČESKÉ SOUDY?

Zběžný příklad č. 3 (aplikace nepřehodné judikatury):

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. 7. 2013, č. j. 10 A 4/2013 – 57 (souhlas s vyznačením pěší turistické trasy *rozcestí Březník – Modrý sloup*):

V případě aktivní legitimace dle § 65 odst. 1 s. ř. s. krajský soud poukázal na judikaturu Ústavního soudu, dle které žalobci nejsou nositeli práva na příznivé životní prostředí, neboť jsou právníckými osobami, kterým toto právo pojmově nepřísluší, a nemohlo tedy být do tohoto práva ani zasazeno.

*Současně však krajský soud zohlednil fakt, že se **předmětná turistická stezka nachází v Národním parku Šumava, jenž je součástí Evropsky významné lokality Šumava, a jde tedy o zvláště chráněné území, kde zamýšlená činnost podléhá posouzení vlivu záměru na evropskou významnou lokalitu a na ptáčí oblast. Na daný případ pak dopadá především směrnice Rady 85/337/EHS o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (dále jen „směrnice o posuzování vlivů“), jejíž čl. 10a, první a třetí pododstavec, a čl. 1 odst. 2 mohou být (v souladu s citovanou judikaturou Soudního dvora Evropské unie a Nejvyššího správního soudu) aplikovány přímo, neboť požadavky směrnice nebyly plně transponovány do vnitrostátní úpravy. Krajský soud tak dospěl k závěru, že žalobci, jako nevládní organizace, které svou činností směřují k environmentální ochraně (se zaměřením zejména na řešenou lokalitu), jsou příslušníky směrnici předvídané „dotčené veřejnosti“; jsou tedy nositeli veřejného subjektivního práva na zdravé životní prostředí a svědčí jim proto i oprávnění k podání žaloby dle § 65 odst. 1 s. ř. s.***

S ČÍM MAJÍ PROBLÉM ČESKÉ SOUDY?

Zběžný příklad č. 3 (aplikace nepřehodné judikatury):

Navazuje rozsudek NSS ze dne 18. 12. 2015, č. j. 2 As 49/2013 - 109 (KS zamítnuta)

Pod kasační důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze dále podřadit i zpochybnění aktivní (věcné) legitimace obou žalobců stěžovatelem b). K tomu je především vhodné uvést, že se **zdejší soud obdobnou problematikou zabýval ve svém nedávném rozsudku** ze dne 13. 8. 2014, č. j. 3 As 75/2013 - 112. I v tomto případě vystupovala v pozici žalobce právnická osoba hájící zájem veřejnosti na ochraně přírody a krajiny (Hnutí Duha - Přátelé země Česká republika), jejíž aktivní legitimaci Nejvyšší správní soud dovodil z čl. 10a směrnice o posuzování vlivů. V tomto článku směrnice o posuzování vlivů se podle názoru Nejvyššího správního soudu promítá ustanovení Aarhuské úmluvy do práva EU a jeho cílem je zajistit tzv. „dotčené veřejnosti“ přístup k soudnímu přezkumu ve věcech spadajících do působnosti této směrnice.

I tyto závěry lze nepochybně přiměřeně vztáhnout na postavení obou žalobců v dané věci. O splnění obou podmínek, tj. jak (obavy ze) zkrácení práva spolku (respektive jeho členů) na příznivé životní prostředí, tak o existenci úzkého vztahu obou spolků k řešené lokalitě, zde nevyvstaly žádné pochybnosti. Stěžovatel b) ke zpochybnění těchto podmínek svou stížnostní argumentací nesměruje; nerozporuje zavedenost obou žalobců v řešené lokalitě, stejně jako dobu jejich působení v dotčené oblasti. **Krajský soud proto aktivní legitimaci obou žalobců správně dovodil z ustanovení § 65 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s čl. 10a směrnice o posuzování vlivů. Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že aktivní legitimace žalobců nachází dostatečnou oporu v ustanoveních směrnice o posuzování vlivů a Aarhuské úmluvy, a proto ji není již třeba podpůrně dovozovat z čl. 6 „Evropské úmluvy o lidských právech“.**

S ČÍM MAJÍ PROBLÉM ČESKÉ SOUDY?

Zběžný příklad č. 4 (nepřesná argumentace):

Usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 21. 7. 2009, č. j. 1 Ao 1/2009 - 120, č. 1910/2009 Sb. NSS, nebo rozsudek ze dne 21. 4. 2010, č. j. 8 Ao 1/2010 - 89, usnesení RS NSS ze dne 29. 3. 2016, č. j. 4 As 217/2015 - 182, anebo judikatura Ústavního soudu k aktivní legitimaci k podání návrhu na zrušení OOP dle § 101a odst. 1 s. ř. s.:

Podobný případ: Řeší osobní působnost Aarhuské Úmluvy, ale již ne působnost věcnou.

Aktivní legitimace je přiznávána na základě čl. 9 odst. 2 a čl. 9 odst. 3 Aarhuské úmluvy, které vymezují dotčenou veřejnost.

Problém: Čl. 9 odst. 2 AÚ se neuplatní (směřuje především na rozhodnutí podle čl. 6 AÚ) a z čl. 9 odst. 3 AÚ není na aktivní legitimace k napadení územního plánu lehce dovoditelná, protože plány a programy, na jejichž přípravě má veřejnost právo se podílet podle čl. 7 AÚ, zde výslovně uvedené nejsou.

Aktivní legitimace se dovozuje výkladem a ne ve všech státech stejně. Na místě je proto například odkaz na rozhodovací činnost Výboru pro dodržování Aarhuské úmluvy:

2 případy (Belgie a Bulharsko)

Belgický případ (ACCC/C/2005/11) není na první pohled jednoznačný. Výbor totiž uvádí, že je pro odlišení věcné působnosti čl. 9/2 a 9/3 je rozhodující materiální povaha aktu, ale spojuje ji s účinky konečného rozhodnutí (že je možné stavět):

29. When determining how to categorize a decision under the Convention, its label in the domestic law of a Party is not decisive. Rather, whether the decision should be challengeable under article 9, paragraph 2 or 3, is determined by the legal functions and effects of a decision, i.e. on whether it amounts to a permit to actually carry out the activity.

Ovšem dále uvádí:

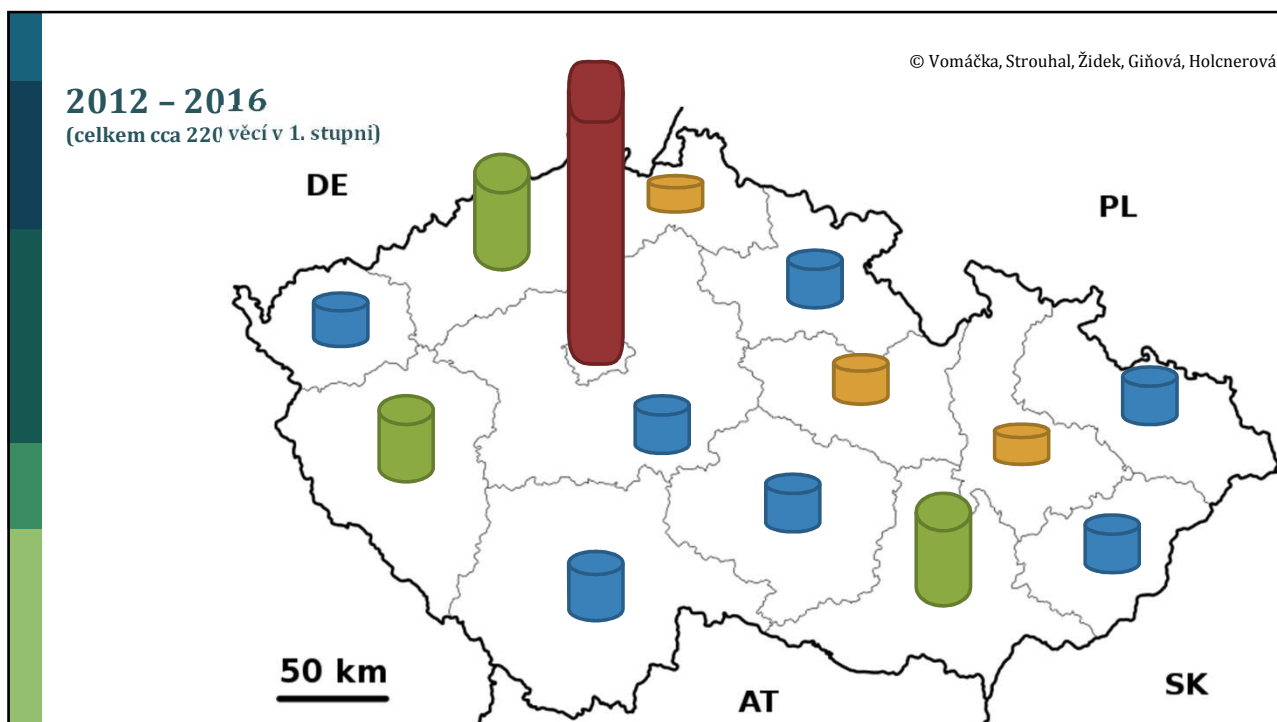
31. Based on the information received from the Party concerned and the Communicant, the Committee understands that decisions concerning area plans ("plan de secteur") do not have such legal functions or effects as to qualify as decisions on whether to permit a specific activity. Therefore, article 9, paragraph 3, is the correct provision to review Belgian law on access to justice with respect to area plans, as provided for in Walloon legislation.

Takže územní plány spadají pod čl. 9 odst. 3 AÚ. Zbytek odůvodnění potvrzuje i to, že se čl. 9 odst. 2 neuplatní.

V té bulharské věci (ACCC/C/2011/58) je situace jasnější. Výbor se totiž výslovně vyjádřil k přezkoumatelnosti stanoviska SEA:

"58. In other cases, the SEA procedure forms a part of the process for the preparation of a plan relating to the environment according to article 7 of the Convention. The possibility of members of the public to challenge the SEA statement should then be ensured in accordance with article 9, paragraph 3, of the Convention."

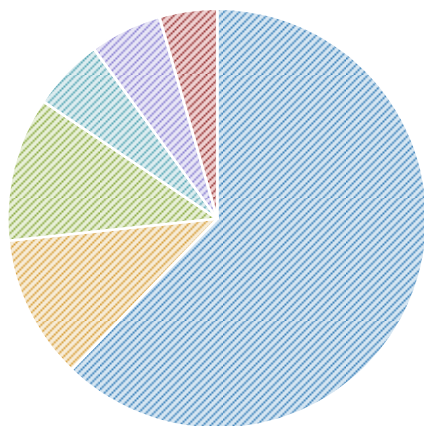
Takže stejný závěr. A hlavně se pak přezkumu územních plánů věnuje celá rozsáhlá část B odůvodnění.

agenda

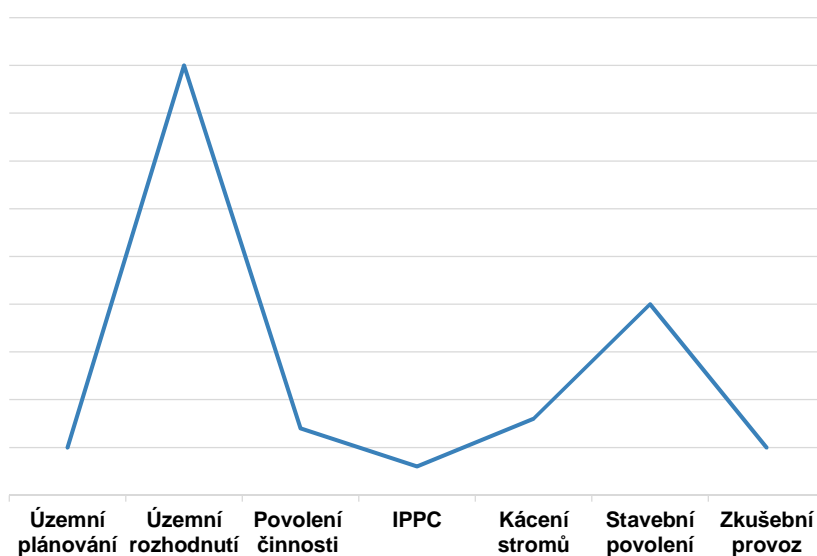
© Vomáčka, Strouhal, Židek, Giňová, Holcnerová

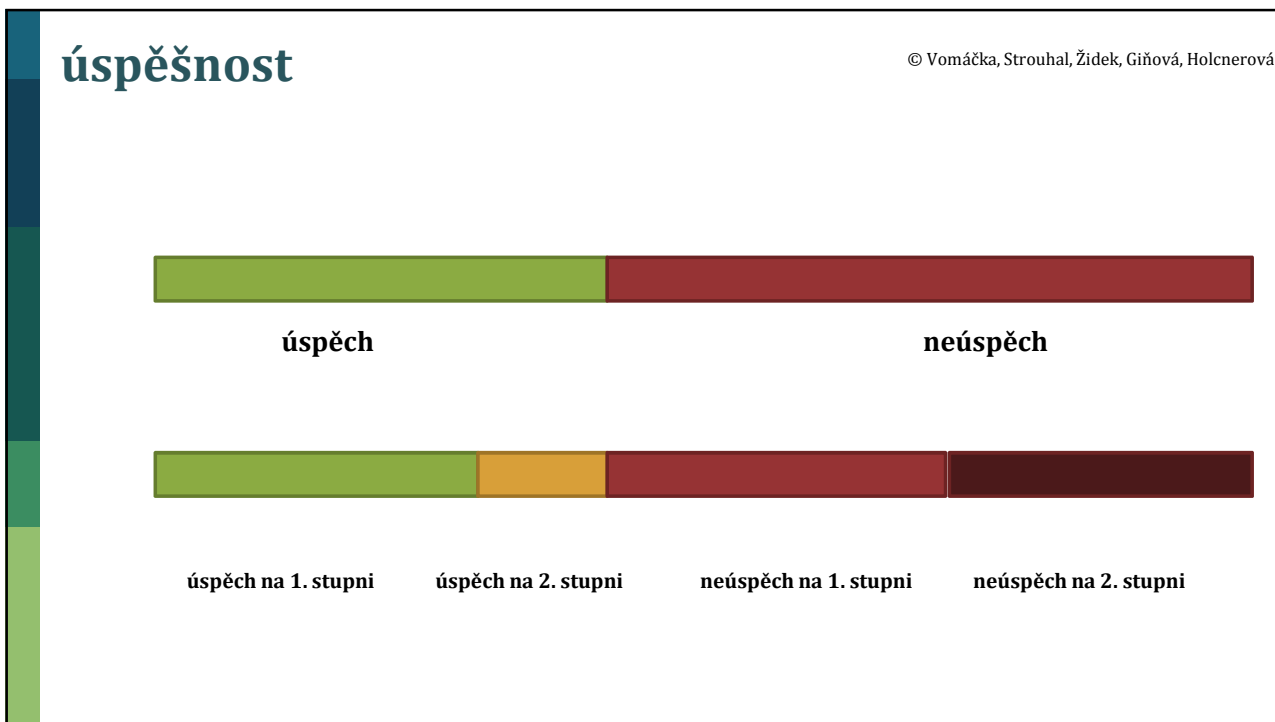
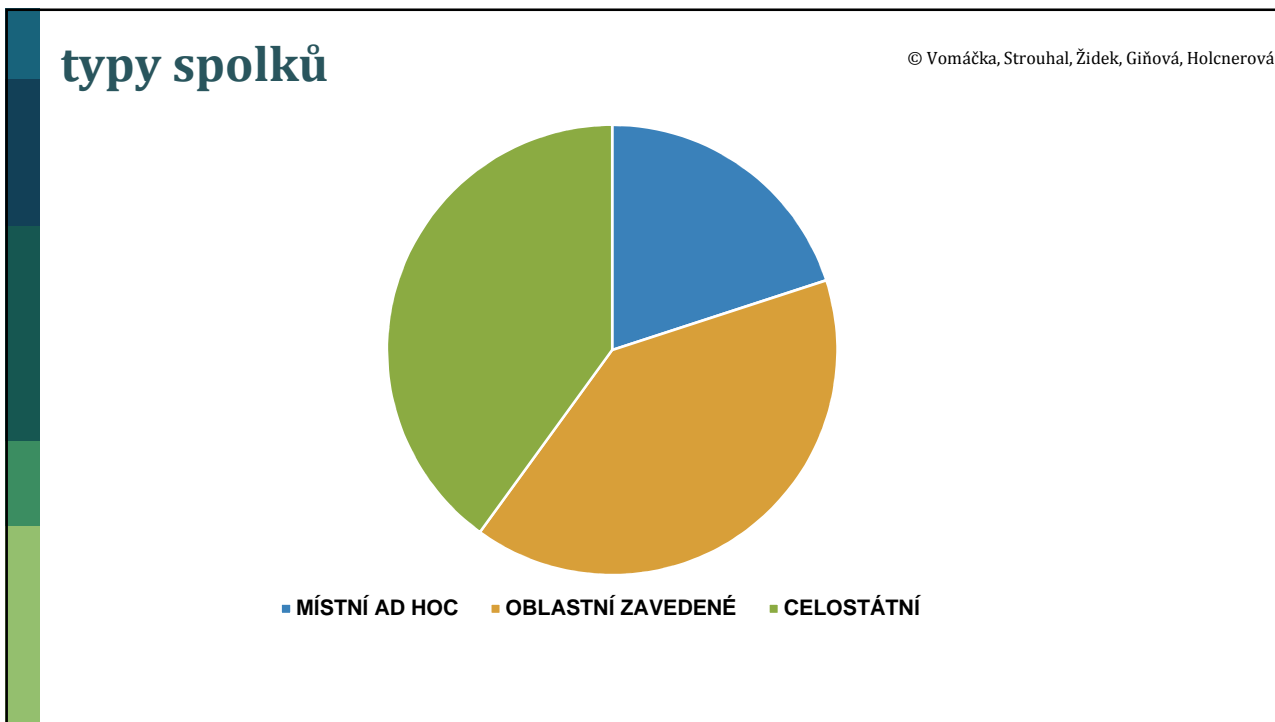
- ✘ Územní rozhodnutí a stavební povolení
- ✘ Ohrožené druhy
- ✘ Územní plánování
- ✘ IPPC a povolení k činnosti
- ✘ Kácení stromů
- ✘ Další

Fáze povolování

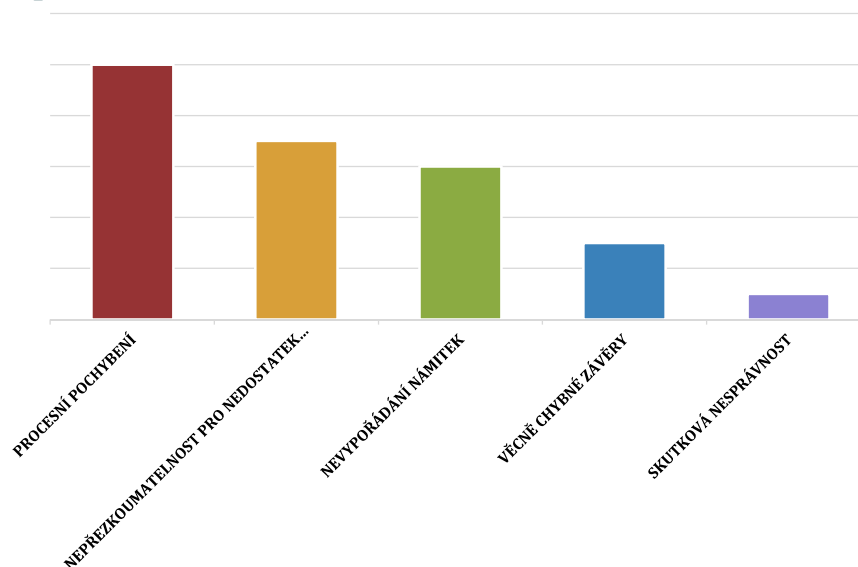
© Vomáčka, Strouhal, Židek, Giňová, Holcnerová

Důvody úspěchu (nezákonnost správních rozhodnutí)

© Vomáčka, Strouhal, Židek, Giňová, Holcnerová

Věcná působnost Aarhuské úmluvy

Článek 6 - Účast veřejnosti na rozhodování o specifických činnostech

1. Strany budou

(a) uplatňovat ustanovení tohoto článku vzhledem k rozhodnutím o tom, zda povolit navrhované činnosti uvedené v příloze I;

(b) uplatňovat ustanovení tohoto článku - v souladu se svým vnitrostátním právem - také k rozhodnutím o navrhovaných činnostech, které nejsou uvedeny v příloze I a které mohou mít významný vliv na životní prostředí. Strany k tomuto účelu určí, zda navrhované aktivity podléhají těmto ustanovením;

(c) moci rozhodnout případ od případu, pokud tak stanoví jejich vnitrostátní právo, neuplatňovat ustanovení tohoto článku na navrhované činnosti k zajištění bezpečnosti státu, pokud se strany domnívají, že by uplatňování tohoto článku mohlo tyto cíle nepříznivě ovlivnit.

Příloha I Seznam činností uvedených v článku 6, odstavec 1 (a)

- Z toho soudní přezkum (čl. 9 odst. 2) plus čl. 9 odst.3: *...měli přístup ke správním nebo soudním řízením, aby mohli vznášet námitky proti jednání, aktům nebo opomenutí ze strany soukromých osob nebo státních orgánů, jež jsou v rozporu s ustanoveními jejich vnitrostátního práva týkajícího se životního prostředí.*

Provedení Aarhuské úmluvy právem EU - výslovné

- Co se týče účasti veřejnosti, právo EU provedlo Aarhuskou úmluvu změnou směrnice **85/337/EHS (EIA) a 96/61/ES (IPPC)**.
- Komise nepředložila návrh jiných změn a naopak vždy označovala provedené změny za konečné a dostatečné.
- Rovněž tak pracovní návrhy harmonizační směrnice o přístupu k soudní se víceméně omezovaly na přezkum činností uvedených v příloze I Aarhuské úmluvy.

Přímý účinek čl. 11 směrnice EIA: **C-115/09 (Trianel, Bund für Umwelt und Naturschutz)**

Ale to není všechno:

C-72/95 Kraaijeveld: „je neslučitelné se závaznou povahou, kterou článek 249 ES přiznává směrnici, v zásadě vyloučit možnost dotčených osob dovolávat se povinnosti, kterou ukládá. Tato úvaha platí zejména pro směrnici, jejímž cílem je řídit, jakož i omezit znečištění ovzduší, a která tak směřuje k ochraně veřejného zdraví.“

Přímý účinek: Nemusí jít o práva (C-72/95 Kraaijeveld), nemusí jít o jasnou úpravu (Janecek nebo C-165 až C-167/09 Stichting Natuur en Milieu)

Provedení Aarhuské úmluvy v právu EU - nevýslovné

K možnému přímému účinku čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích se opatrně vyjádřil SDEU v rozsudku ve věci **C-127/02 (Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging)** tak, že „čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích může být vzat v úvahu vnitrostátním soudcem“, i když toto ustanovení nebylo provedeno do právního řádu dotčeného členského státu, přestože lhůta stanovená za tímto účelem uplynula.

V rozsudku ve věci **C-115/09 (Trianel)** SDEU podobně naznačil, že „k právům, jež musí sdružení na ochranu životního prostředí mít – možnost uplatňovat před soudem na základě článku 10a směrnice 85/337, náleží pravidla vyplývající z práva Unie v oblasti životního prostředí, a především pravidla vnitrostátního práva vyplývající z článku 6 směrnice o přírodních stanovištích.“, aby v rozsudku ve věci **C-243/15 (Lesoochranárske zoskupenie II)** dospěl k závěru, že **Aarhuská úmluva a směrnice o stanovištích se uplatní i v předmětném řízení o vydání souhlasu s projektem realizace oplocení za účelem rozšíření obory v chráněné lokalitě, přičemž právo na přístup k soudní ochraně lze dovodit přímo z čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích**, přestože toto ustanovení účast veřejnosti nijak nezmiňuje, neboť „užitečný účinek směrnice,“ jakož i její účel vyžadují, aby se jí jednotlivci mohli dovolávat u soudu.

Článek 11 směrnice EIA

1. Členské státy zajistí, aby v souladu s příslušnými předpisy vnitrostátního práva příslušníci dotčené veřejnosti, kteří:

- a) mají dostatečný zájem; nebo
- b) namítají porušování práva v případech, kdy to správní řád členského státu požaduje jako podmínku, **měli možnost dosáhnout přezkoumání soudem nebo jiným nezávislým a nestranným orgánem zřízeným zákonem a mohli tak napadat hmotnou nebo procesní zákonnost jakýchkoli rozhodnutí, aktů nebo nečinnosti podléhajících ustanovením o účasti veřejnosti obsaženým v této směrnici.**

+ jen v mezích navazujících řízení, ve kterých se EIA uplatní, nikoliv tam, kde se neuplatní nebo se využije pouze jako podklad

Článek 6 odst. 3 směrnice o BIOTOPECH

Jakýkoli plán nebo projekt, který s určitou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty, **podléhá odpovídajícímu posouzení jeho důsledků pro lokalitu z hlediska cílů její ochrany. S přihlédnutím k výsledkům uvedeného hodnocení důsledků pro lokalitu a s výhradou odstavce 4 schválí příslušné orgány příslušného státu tento plán nebo projekt teprve poté, co se ujistí, že nebude mít nepříznivý účinek na celistvost příslušné lokality, a co si v případě potřeby opatří stanovisko široké veřejnosti.**

Dílčí závěry:

- Aarhuská úmluva poskytuje Stranám poměrně velkou volnost co do výkladu čl. 6 odst. 2.
- Ovšem SDEU může přiznat přímý účinek úpravě provádějící Aarhuskou úmluvu, označit za tuto úpravu i další předpisy než směrnice EIA a IED (IPPC), a dokonce přiznat přímý účinek unijnímu právu, které na Aarhuskou úmluvu nijak přímo nenavazuje.
- SDEU nedovozuje, že by důsledkem přímého účinku bylo účastenství v řízení (toliko soudní ochrana)
- Argumentaci Soudního dvora je možné použít v zásadě u všech řízení, ve kterých je na základě nebo v souvislosti s unijní úpravou povolována činnost s možným významným vlivem na životní prostředí. Ztrácí se jasnější rozlišování, která ustanovení environmentálních směrnic mohou mít přímý účinek, zvláště ve vztahu k aktivní legitimaci pro účast ve správním či soudním řízení, neboť užitečnost dotčených ustanovení je značně vágním kritériem (racionální zákonodárce jiná než užitečná ustanovení neschvaluje).

Další části směrnice o stanovištích (o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín)?

Článek 12 směrnice o stanovištích

1. Členské státy přijmou **nezbytná opatření pro vytvoření systému přísné ochrany živočišných druhů** uvedených v příloze IV a) v jejich přirozeném areálu rozšíření, který zakazuje:
  - a) veškeré formy úmyslného odchyty nebo usmrcování jedinců těchto druhů v přírodě;
  - b) úmyslné vyrušování těchto druhů, zejména v období rozmnožování, výchovy mláďat, přezimování a migrace;
  - c) úmyslné ničení nebo sběr jejich vajec z volné přírody;
  - d) poškozování nebo ničení míst rozmnožování nebo míst odpočinku.

+ výjimky v režimu CITES?

Rozsudek z 1. 6. 2017 ve věci **C-529/15 (Folk)**:

Přímý účinek směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí

Články 12 a 13 směrnice 2004/35, ve znění směrnice 2009/31, musí být vykládány v tom smyslu, že brání takovému ustanovení vnitrostátního práva, jako je ustanovení ve věci v původním řízení, které znemožňuje osobám s rybářským oprávněním zahájit přezkumné řízení ve vztahu ke škodám na životním prostředí ve smyslu čl. 2 bodu 1 písm. b) uvedené směrnice.

Další judikatura SDEU

Brussels, 28.4.2017
C(2017) 2616 final

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION

of 28.4.2017

Commission Notice on Access to Justice in Environmental Matters

http://ec.europa.eu/environment/aarhus/pdf/notice_accessjustice.pdf

S čím se možná setkáte?

„Klimatické“ námitky

Viz např. rozsudek k záměru rozšíření vídeňského letiště, ve kterém rakouský Bundesverwaltungsgericht na základě mimořádně rozsáhlého a odborného posouzení dospěl k závěru, že zájem na ochranu před klimatickými změnami převažuje nad zájmem na rozšíření letiště (https://www.bvwg.gv.at/amtstafel/291_ERKENNTNIS_2.2.17_ee.pdf?5te9fg). Rozsudek byl následně zrušen Ústavním soudem pro pochybení při vyvažování veřejných zájmů.

Tematicky rozsudek navazoval na nizozemský rozsudek ve věci **Urgenda**, podobným případem se budou již brzy zabývat i soudy v dalších evropských státech včetně těch nečlenských, například v Norsku.

V další klimatické kauze neuspěl u německého civilního soudu v Essenu peruánský farmář **Saul Luciano Lliuya** s žalobou proti společnosti RWE na náhradu škody, která se projevuje na druhém konci světa táním horských ledovců. Po odvolání se věc přesunuje k vyššímu soudu.

S čím se možná setkáte?

Dotčenost osob za hranicemi:

Usnesení NSS ze dne 2. 5. 2012, č. j. **1 Ao 1/2012 - 62**
(odmítnut návrh dvou rakouských občanů na zrušení ZÚR JMK)

Dům prvního navrhovatele se nachází cca 400 m od koridoru dálnice A5, která by navazovala na rychlostní silnici R52 Brno – Mikulov. V důsledku realizace těchto staveb by došlo k výraznému nárůstu hlukové a imisní zátěže v území, což by podle navrhovatele představovalo zásadní zásah do jeho práva užívat nemovitost k bydlení. Podobnou argumentaci přednesla i druhá navrhovatelka s tím, že její dům se nachází v otevřené krajině s přímou expozicí od zvažovaného koridoru dálnice A5.

NSS dovedl, že ZÚR může mít pouze nepřímý vliv na práva navrhovatelů, což není k přiznání aktivní legitimity dostačující: *„Napadené zásady však tuto dálnici (záměr její výstavby) neregulují; vymezení jejího koridoru a její realizace je plně v kompetenci příslušných rakouských orgánů, do níž odpůrce nemůže efektivně zasahovat ani vydáním napadených zásad. Nelze sice zcela pominout návaznost záměru dálnice A5 na záměr rychlostní silnice R52, který již zásady regulují, nicméně tyto dva záměry se vzájemně nepodmiňují“.*

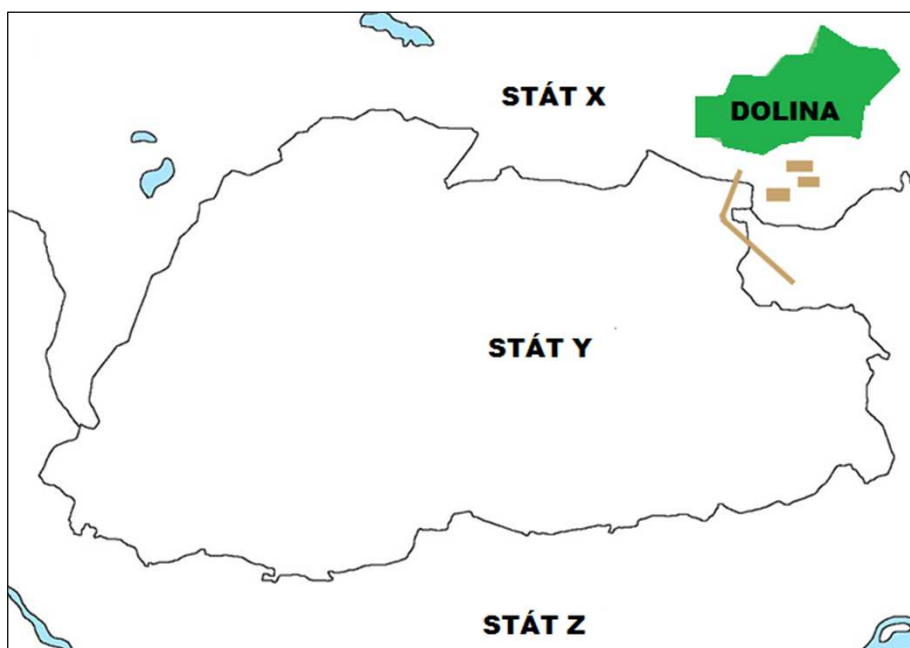
S čím se možná setkáte?

Právo na příznivé životní prostředí – svědčí i právnickým osobám? Otázka do diskuze...

- Judikatura českého ÚS nic takového nenaznačuje, ÚS naopak výslovně volil zcela instrumentální přístup: Proč by nemohly spolky prosazovat právo, které mají členové? Funguje tu spíše nějaká forma zprostředkování a zastupování, než abychom museli rozebírat, co vyplývá z přirozenosti spolku.
- Pokud by Ústavní soud dovedl, že spolky mají právo na příznivé životní prostředí ve smyslu osobnostního práva (§ 81 odst. 2 NOZ), pak je vcelku jedno, co za spolky to je a jaké je jejich zaměření.
- Spolky mimo to při ochraně životního prostředí nevystupují jako dotčená veřejnost hájící osobnostní práva svých členů, hájí zájmy veřejné. Ani v zahraničí se nedovozuje právo spolků na příznivé životní prostředí, přesto spolky mohou hájit veřejné zájmy až na úroveň ústavních soudů a domáhat se i morálního zadostiučinění (BEL), případně (zatím omezená judikatura - ITA, FRA, HOL) i náhrady újmy.

EIA x NATURA 2000: PŘÍPADOVÁ STUDIE

PŘÍKLAD

VÝCHODISKA

- Na hranici mezi třemi imaginárními státy s názvem **X (člen EU od roku 2007)**, **Y (člen EU od roku 2007)** a **Z (nečlenský stát)** existuje rozsáhlé horské středisko.
- Část tohoto horského střediska nazývaná „**Dolina**“ leží v členském státě X a je velmi důležitá z hlediska ochrany přírody. Místní vědci a ekologické nevládní organizace (NGOs) tvrdí, že je stanovištěm mnoha ohrožených druhů ptáků. **V roce 2008 byla podle směrnice o ochraně volně žijících ptáků označena jako zvláštní ochranná oblast (SPA).**
- Během televizní debaty mezi politiky a nevládními organizacemi však ministr životního prostředí členského státu X připustil, že Dolina zůstává cenným turistickým cílem.
- Komise se od roku 2008 zabývala stížnostmi na ochranu Doliny, ve které došlo k realizaci několika činností bez posouzení vlivů na životní prostředí.

REALIZOVANÉ ČINNOSTI

- Různé projekty byly realizovány uvnitř a blízko oblasti Dolina:
- **Plynovod o průměru 1200 mm a délce přesahující 40 km, stavba nadzemního elektrického vedení s napětím 220 kV o délce 20 km** - obě stavby jsou umístěny 500 m mimo lokalitu Dolina a poblíž hranice se státy Y a Z (*příloha I směrnice EIA*);
- **hotelový komplex a stálý kemp v oblasti, trvalá závodní dráha pro motorová vozidla a velký zábavní park, které se nachází 500 m od oblasti** v blízkosti hranic států Y a Z (*příloha II směrnice EIA*);
- **Biocidy byly používány k ochraně lesů v Dolině** proti kůrovcům (*Scolytinae*, *Ipinae*) a došlo zde i k rozsáhlému **hnojení hnojem** (*činnosti neuvedené ve směrnici EIA*).
- Dochází k **odchytu volně žijících zpěvných ptáků tradičními metodami**, které se však jeví sporné z hlediska ochrany přiznané směrnici o ochraně volně žijících ptáků.

TVRZENÉ PORUŠENÍ POVINNOSTI

- Jelikož Komise nebyla spokojena s reakcemi státu X, podala žalobu k SDEU, podle které stát X porušil své povinnosti:
- Provést řádné posouzení výše uvedených projektů v rozporu s povinnostmi podle čl. 2 odst. 1 **směrnice EIA** ve spojení s článkem 4 této směrnice.
- Chránit oblasti a **provést posouzení** dopadů činnosti podle čl. 6 odst. 2 a čl. 6 odst. 3 **směrnice o ochraně biotopů**;
- **Chránit volně žijící ptáky** podle směrnice o ochraně volně žijících ptáků

PŘÍSTUP K VÝKLADU SMĚRNICE EIA

- Úprava EIA a SEA je dynamická a reflektuje technický vývoj.
- Unijní směrnice mají široký záběr a účel.
- Diskrece členských států je omezená.
- Význam potenciálních dopadů na životní prostředí.
- Výjimky vykládány restriktivně.
- Možný přímý účinek unijní úpravy (např. čl. 11 směrnice EIA)

VYJÁDŘENÍ K ŽALOBĚ

Stát X předložil následující argumenty:

- **Pokud jde o projekty uvedené v příloze I, byly v roce 2006 stavěny elektrické rozvody. Všechny přípravné práce na zemi, které by mohly mít vliv na životní prostředí, se uskutečnily před přistoupením státu X do Evropské unie. V důsledku toho tyto činnosti nemohou z časového hlediska představovat nedodržování práva EU.**

JUDIKATURA SDEU

(C-431/92, Komise v. Německo, 28-33; C-81/96, Gedeputeerde Staten van NoordHolland; C-301/95, Komise v. Německo; C-150/97, Komise v. Portugalsko; C-416/10, Križan)

Kritériem časové platnosti je podání žádosti pro povolení činnosti. Pokud je žádost o vydání rozhodnutí v první fázi podána před uplynutím lhůty pro implementaci, směrnice EIA se neuplatní. Neuplatní se tedy v případě běžících řízení.

C-141/14 (Komise v. Bulharsko)

pozemní práce, které zničily tato stanoviště nacházející se na území LVS Komplex Kaliakra, byly provedeny před přistoupením tohoto členského státu k Unii. Proto zničení uvedených stanovišť nemůže představovat ratione temporis porušení unijního práva – ovšem ke směrnici o stanovištích

C-72/12 (Gemeinde Altrip): Účast veřejnosti i v zahájených řízeních, pokud vedla k vydání povolení.

VYJÁDŘENÍ K ŽALOBĚ

Stát X předložil následující argumenty:

Pokud jde o plynovod, na území státu X se nachází pouze 2 km jeho délky, zbytek leží ve státě Y (10 km) a ve státě Z (30 km). Projekt proto nelze zahrnout do seznamu v příloze I.

JUDIKATURA SDEU

▪ *Vzhledem k výše uvedenému musí být čl. 2 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 směrnice Rady 85/337 vykládány v tom smyslu, že u takového záměru stanoveného v bodě 20 přílohy I uvedené směrnice, jako je budování nadzemního vedení elektrické energie o napětí 220 kV a vyšším a o délce nad 15 kilometrů, musí příslušné orgány členského státu provést posouzení vlivů na životní prostředí, a to i když je tento záměr přeshraniční a na území tohoto členského státu se nachází pouze méně než 15 km jeho celkové délky.*

(C-205/08, *Umweltanwalt von Kärnten*)

Záměry jsou posuzovány jako funkční celky. Je možné povolit např. jen část záměru, ale posouzení se musí zabývat celým záměrem. Salámová metoda dělení záměru na menší kousky, které se vyhnou posouzení, je nežádoucí.

VYJÁDŘENÍ K ŽALOBĚ

Stát X předložil následující argumenty:

- **V případě projektů uvedených v příloze II směrnice EIA stát X v souladu s čl. 4 odst. 2 a 3 směrnice EIA určil, zda projekty budou předmětem posouzení (např. hotely s více než 500 lůžky a závodní dráha více než 200 ha). Tyto projekty nepřesahují prahové hodnoty a v důsledku toho nebyly posouzeny. 2 km část plynovodu ve státě X nepřekročí tyto mezní hodnoty (15 km).**

JUDIKATURA SDEU

Členským státům svědčí uvážení ohledně **metod, kterými určí, zda určitá činnost podléhá EIA**. Tyto metody však nesmí být v rozporu s cíli směrnice.

Rozhodnutí o tom, že činnost nevyžaduje EIA, musí obsahovat informace v takovém rozsahu, že je možné ověřit, že je založeno na odpovídajícím vyhodnocení v souladu s požadavky směrnice.

(Komise v. Itálie, C-87/02)

Zvolené limity nemohou vylučovat všechny záměry určitého druhu, pokud ovšem, viděno jako celek, nelze u těchto záměrů spatřovat vliv na životní prostředí.

Drobné záměry mohou mít výrazný vliv na životní prostředí.

Limity (kritéria) napomáhají zjišťovacímu řízení, neslouží k vyloučení skupin záměrů.

Kumulativní účinky záměrů musí být vzaty v potaz.

(Komise v. Irsko, C-392/96)

JUDIKATURA SDEU

Účelem kritérií a prahových hodnot uvedených v čl. 4 odst. 2 písm. b) směrnice 85/337 je tak usnadnit posouzení konkrétních vlastností, které záměr má, aby bylo možno určit, zda podléhá povinnosti posouzení vlivů na životní prostředí (*Salzburger Flughafen, C-244/12, Marktgemeinde Straßwalchen a další, C-531/13*).

Z toho vyplývá, že příslušné vnitrostátní orgány, kterým je předložena žádost o povolení záměru spadajícího pod přílohu II této směrnice, musí přistoupit ke zvláštnímu přezkumu toho, zda s ohledem na kritéria vyjmenovaná v příloze III uvedené směrnice je nezbytné provést posouzení vlivů na životní prostředí (*Marktgemeinde Straßwalchen a další, C-531/13*).

ASPEKTY POVOLOVACÍHO PROCESU

Ekologické spolky a místní obyvatelé ze států X, Y a Z se chtěli účastnit různých povolovacích řízení o stavebních povoleních ve státě X týkající se výše zmíněných projektů plynovodu (procházejících všemi státy) a zábavního parku (ve státě X). Stát X však neinformoval ostatní státy o projektech a povaze rozhodnutí, která mohou být přijata. Kromě toho neumožňuje dotčené veřejnosti ze zahraničí účastnit se řízení. Pouze souhlasil s poskytováním informací ostatním státům v jazyce používaném výlučně ve státě X.

- **Je nutné vydat povolení pro plynové potrubí a zábavní park ve státě X, ve státě Y, ve státě Z nebo ve všech z nich?**
- **Je posuzování vlivů plynovodu a zábavního parku na životní prostředí vyžadováno ve státě X, ve státě Y, ve státě Z nebo v každém z nich?**
- **Jaké jsou závazky státu X vůči jiným státům a veřejnosti, které se v těchto státech týkají?**
- **Existují nějaké požadavky ohledně jazyka informací, které by měly být poskytnuty**

Prunéřov II

OFFICE OF ENVIRONMENT & EMERGENCY MANAGEMENT
PO BOX PS-69
Palikir, Pohnpei FSM 96941
Phone: (691) 320-8815/8814, Fax: (691) 320-8936

January 4, 2010

Ing. Karel B i š a, CSc.
Deputy Minister -
Director General of the Directorate of Technical Protection of Environment
Ministry of the Environment of the Czech Republic
Vrlovičká 65
110 00 Praha 10
Czech Republic

SUBJECT: Viewpoint of the Federated States of Micronesia on the complex renovation of Prunerov II power plant 3x250 MWe plan

Dear Karel:

We want to thank you for responding to our request for a Transboundary Environmental

- 2008 Zahájena EIA k projektu rozšíření existující elektrárny Prunéřov II
Žádný stát potenciálně ovlivněný projektem nebyl obeznámen
- 2009 Federální stát Mikronésie požádal o zahájení mezistátní EIA
rezignace ministra Dušika a jmenování Ruth Bízkové do funkce
- 2010 Vydání kladného stanoviska
ČEZu byla uložena kompenzační opatření

Jaderná elektrárna Temelín (EIA)

MEZINÁRODNÍ PRÁVO

MSD:

- Státy mají **povinnost neumožnit vědomě použití svého území k aktům rozporným s právy ostatních států** (1949, *Corfu Channel: Spojené království proti Albánii*).
- Státy jsou **povinny respektovat a chránit životní prostředí** (1974, *Nuclear Tests: Nový Zéland proti Francii*).
- Existuje **obecná povinnost států zajistit, že veškeré aktivity v rámci jejich jurisdikce a kontroly budou činěny za respektování životního prostředí ostatních států či území mimo jejich národní kontrolu** (1996, *Poradní stanovisko Mezinárodního soudního dvora o legalitě jaderných zbraní*).

MEZINÁRODNÍ PRÁVO

MSD:

- Z této obecné povinnosti lze dovodit i **požadavek obecného mezinárodního práva provést posouzení vlivů na životní prostředí v případě rizika, že zamýšlená průmyslová činnost by mohla mít značný negativní dopad přesahujících hranice států**, zejména na sdíleném přírodním zdroji (2010, *Pulp Mills: Argentina proti Uruguayi*).
- Takové **posouzení nemusí být pouze jednorázové, ale i průběžné** s ohledem na vývoj konkrétního případu (1997, *Gabčíkovo-Nagymaros: Maďarsko proti Slovensku*).
- Vedle toho obecné zásady MPV: **informovat dotčený stát o hrozícím riziku atd.**

MEZINÁRODNÍ PRÁVO

▪**Úmluva z Espoo** (1991, Úmluva o hodnocení vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států, pod patronací Evropské hospodářské komise OSN): Základní úprava mezistátní EIA

▪**Kyjevský protokol** (2003, v platnosti od 2010): Protokol k Úmluvě z Espoo, mezistátní SEA

▪Množství mezinárodních smluv obsahuje ustanovení o posuzování vlivů na životní prostředí, detailní úpravu obsahují časté bilaterální smlouvy.

▪**Aarhuská úmluva** (1998):

▪Účast na rozhodování = zejména účast v procesech EIA a IPPC

MEZINÁRODNÍ PRÁVO

Kdy se uplatní?

▪Vázanost EU/členských států mezinárodním právem – přednost před vlastní úpravou

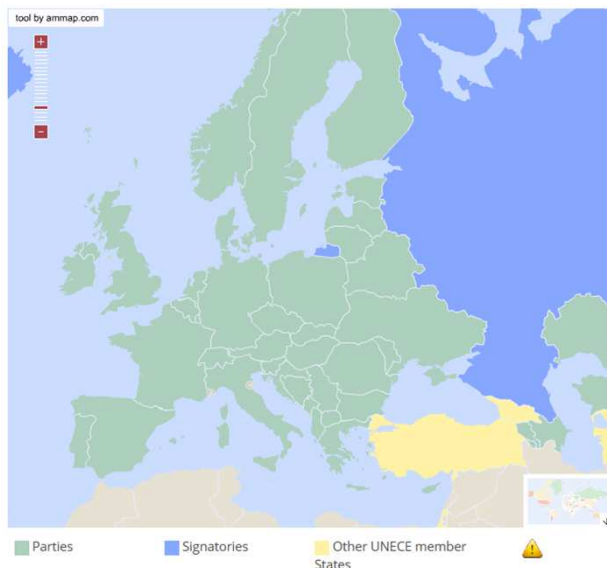
▪Samostatné uplatnění v evropském prostoru zejména na hranicích EU/třetí státy

▪Třetí státy mohou a nemusí být vázány některou z mezinárodních úmluv (Úmluvou z Espoo, Aarhuskou úmluvou)

▪Tzv. *pipeline projects* - North Stream a další přeshraniční záměry

▪Stále neupravený konkrétní postup, spíše jen rámec a dílčí požadavky

Úmluva z Espoo

Úmluva z Espoo

Čl.2 Všeobecná ustanovení

1. Smluvní strany přijmou, buď samostatně nebo společně, všechna vhodná a účinná opatření k prevenci, snížení a omezení významného škodlivého dopadu navrhovaných činností přesahujícího hranice států.
2. Každá smluvní strana **přijme nezbytné právní, administrativní nebo jiná opatření k implementaci ustanovení této úmluvy**, včetně opatření zaměřených, s ohledem na navrhované činnosti vyjmenované v příloze I, které mohou pravděpodobně způsobit významný škodlivý dopad přesahující hranice států, na vytvoření procedury posuzování vlivů na životní prostředí, která by umožnila účast veřejnosti a vypracování dokumentace posuzování vlivů na životní prostředí popsané v příloze II.
3. Strana původu zajistí, **aby v souladu s ustanoveními této úmluvy bylo posuzování vlivů na životní prostředí prováděno před přijetím rozhodnutí o povolení nebo uskutečnění navrhované činnosti** uvedené v příloze I, která může pravděpodobně způsobit významný škodlivý dopad přesahující hranice.
4. Strana původu zajistí v souladu s ustanoveními této úmluvy, **aby byla dotčeným stranám oznámena navrhovaná činnost** uvedená v příloze I, která může pravděpodobně způsobit významný škodlivý dopad přesahující hranice států.

Úmluva z Espoo

5. Zainteresané strany zahájí z podnětu kterékoli z těchto stran jednání o tom, zda jedna nebo více navrhovaných činností, které nejsou uvedeny v příloze I, může nebo mohou pravděpodobně způsobit významný škodlivý dopad přesahující hranice států a zda by se proto u ní/nich mělo postupovat, jako kdyby byla/byly v této příloze uvedeny. Pokud s tím tyto strany souhlasí, bude se u této činnosti nebo činností postupovat tímto způsobem. Obecné směrnice pro identifikaci kritérií pro určení významného škodlivého dopadu jsou stanoveny v příloze III.

6. **Strana původu poskytne v souladu s ustanoveními této úmluvy příležitost veřejnosti, aby se v oblastech, které mohou být pravděpodobně dotčeny, účastnila relevantních procedur posuzování vlivů na životní prostředí týkajících se navrhovaných činností, a zajistí, aby příležitost poskytnutá veřejnosti dotčené strany byla ekvivalentní příležitosti poskytnuté veřejnosti strany původu.**

7. Posuzování vlivů na životní prostředí požadované touto úmluvou bude uskutečňováno přinejmenším na úrovni projektu navrhované činnosti. Smluvní strany budou ve vhodné míře usilovat o uplatňování zásad posuzování vlivů na životní prostředí v politikách, plánech a programech.

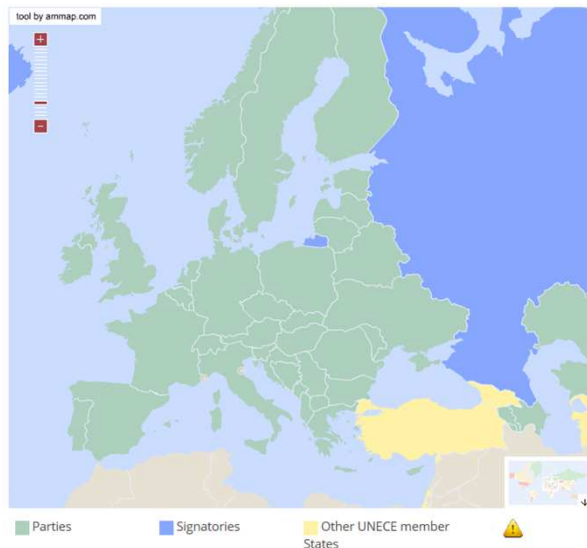
8. Ustanovení této úmluvy se nedotýkají práva smluvních stran implementovat národní zákony, předpisy, správní ustanovení nebo přijaté právní postupy na ochranu informací, jejichž poskytnutí by mohlo ovlivnit průmyslové a obchodní tajemství nebo národní bezpečnost.

9. Ustanovení této úmluvy se nedotknou práva jednotlivých smluvních stran implementovat ve vhodných případech, prostřednictvím dvoustranné nebo mnohostranné dohody, přísnější opatření, než jsou ta, která jsou obsažena v této úmluvě.

Aarhuská úmluva

Bilaterální smlouvy

Např. mezi Německem a Nizozemím, Francií, Švýcarskem a Polskem a také mezi Slovenskem a Rakouskem.

Dílčí závěry

- Zvykové právo obsahuje pouze vágní závazky, Rámec povinností vůči ostatním státům tvoří Úmluva z Espoo, kterou detailněji provádí unijní právo a vnitrostátní úprava. Ta v členských státech zpravidla hovoří o přeshraničním posuzování v případě, že může zamýšlená činnost mít dopad na jiný stát (bez jeho přesného určení).
- Je nutné vydat povolení pro plynové potrubí a zábavní park ve státě X, ve státě Y, ve státě Z nebo ve všech z nich?
- Je posuzování vlivů plynovodu a zábavního parku na životní prostředí vyžadováno ve státě X, ve státě Y, ve státě Z nebo v každém z nich?
- Jaké jsou závazky státu X vůči jiným státům a veřejnosti, které se v těchto státech týkají?
- Existují nějaké požadavky ohledně jazyka informací, které by měly být poskytnuty?

Dílčí závěry

- Neexistují žádná zvláštní ustanovení o společných přeshraničních projektech (např. silnicích, ropovodech apod.) ve směrnících nebo vnitrostátních právních předpisech o EIA. V praxi existují dvě možnosti.
- Standardním postupem by bylo, aby každá strana provedla povolovací řízení zahrnující přeshraniční EIA pro danou část projektu na své vlastní straně hranice. V každé z těchto postupů se druhá strana účastní jako dotčená strana.
- V alternativním přístupu se příslušné orgány obou zemí domluví na provedení společné EIA. Později každá z obou stran náležitě zohlední výsledek EIA v povolovacím řízení.

Dílčí závěry

- Závazky vůči veřejnosti vycházejí z vázanosti úmluvou z Espoo a Aarhuskou úmluvou a jejich provedením v unijní a ve vnitrostátní úpravě. Obecný závazek neexistuje. Ovšem uvedená úprava se vztahuje i na veřejnost ze zahraničí – např. stejné nároky na široký přístup k soudní ochraně.
- Co se týče jazyka, ve kterém mají být informace posuzovány, jde o otázku řešenou různě – a buď až na úrovni vnitrostátní, nebo vůbec.
- Pokud stát X kompletně ignoruje ostatní státy a veřejnost, je na místě stížnost k výborům pro Úmluvu z Espoo a Aarhuskou Úmluvu a stížnost Komisi s tím, že ustanovení unijních směrnic mohou být prosazována před vnitrostátními soudy.
- C-201/02 (*Delena Wells*)

Pokud členský stát neprovede posouzení EIA, musí přijmout opatření, aby tento nedostatek zahladil. Může se jednat o odebrání nebo pozastavení povolení k provozu, nebo poskytnutí náhrady škod tomu, kdo utrpěl škodu.

(také viz C-420/11, Leth, body 37 – 38)

OCHRANA ÚZEMÍ V SOUSTAVĚ NATURA 2000, VOLNĚ ŽIJÍCÍCH PTÁKŮ A ŽIVOČICHŮ PODLE SMĚRNICE O BIOTOPECH

VYJÁDŘENÍ K ŽALOBĚ

Stát X předložil následující argumenty:

Použití biocidů a hnoje není uvedeno jako projekt v příloze I nebo příloze II směrnice o EIA. Z těchto důvodů nemůže jít o záměr pro účely směrnice o stanovištích (biotopech).

VYJÁDŘENÍ K ŽALOBĚ

Jakýkoli plán nebo projekt, který s určitou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty, podléhá odpovídajícímu posouzení jeho důsledků pro lokalitu z hlediska cílů její ochrany. S přihlédnutím k výsledkům uvedeného hodnocení důsledků pro lokalitu a s výhradou odstavce 4 schválí příslušné orgány příslušného státu tento plán nebo projekt teprve poté, co se ujistí, že nebude mít nepříznivý účinek na celistvost příslušné lokality, a co si v případě potřeby opatří stanovisko široké veřejnosti.

C-418/04 (Komise v. Irsko):

Tieto dve smernice však obsahujú ustanovenia o postupe rozhodovania bez toho, aby členské štáty zaväzovali, pokiaľ ide o rozhodnutie, a týkajú sa len niektorých projektov a plánov. Podľa článku 6 ods. 3 druhej vety smernice o biotopoch naopak plán alebo projekt môže byť schválený, len ak sa vnútroštátne orgány ubezpečia, že nepriaznivo neovplyvní integritu lokality. Posudzovanie na základe smernice 85/337 alebo smernice 2001/42 preto nemôže nahradiť postup upravený v článku 6 ods. 3 a 4 smernice o biotopoch.

Česká judikatura: Splavování Vltavy, vyznačování turistických stezek, používání biocidů.

VYJÁDŘENÍ K ŽALOBĚ

Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02):

Vzhledem k výše uvedenému je třeba na třetí otázku písmenem a) odpovědět tak, že první věta čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích musí být vykládána v tom smyslu, že jakýkoliv plán nebo projekt, který s určitou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, podléhá odpovídajícímu posouzení svých důsledků pro lokalitu z hlediska cílů její ochrany, pokud na základě objektivních skutečností není možno vyloučit, že bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty.

V posuzované věci tak za záměr podléhající posouzení ESD označil lov srdcovky jedlé.

§ 18 odst. 1 písm. g) navrhovaná činnost' alebo jej zmena neuvedená v písmenách a) až f) alebo v odseku 2, ktorá podľa odborného stanoviska štátneho orgánu ochrany prírody a krajiny pravdepodobne môže mať samostatne alebo v kombinácii s inou činnosťou významný vplyv na územie sústavy chránených území,

VYJÁDŘENÍ K ŽALOBĚ

Stát X předložil následující argumenty:

- I kdyby byl použitelný článek 6 směrnice o biotopech, hotelový komplex byl již povolen v roce 2006, než se stát X připojil k EU.
- I pokud by Soudní dvůr dospěl k závěru, že se na hotelový komplex vztahovala ochrana obsažená ve směrnici o biotopech, byla splněna podmínka převažujícího veřejného zájmu v podobě rozvoje turismu.
- Oficiální úřady neschválily realizaci projektu kempu v oblasti Dolina. Byl postaven nelegálně bez jakéhokoli povolení.

Ochrana území v soustavě NATURA 2000 - východiska

- Ochrana území v soustavě NATURA 2000 vychází ze zásady předběžné opatrnosti čili obezřetnosti (*Grüne Liga Sachsen a další*, C-399/14; *Briels a další*, C-521/12).
- Příslušné vnitrostátní orgány schválí činnost podléhající posouzení pouze za podmínky, že se ujistily, že nebude mít škodlivý dopad na celistvost chráněné lokality. Tak je tomu tehdy, když z vědeckého hlediska nepřetrvává žádná důvodná pochybnost o tom, že takové dopady neexistují (*Lesochranárske zoskupenie VLK*, C-243/15; *Orleans a další*, C-387/15 a C-388/15, *Komise v. Portugalsko*, C-239/04).
- Zpracování variant musí být provedeno řádně a nesmí ochranný mechanismus obcházet (*Komise v. Portugalsko*, C-239/04).

Ochrana území v soustavě NATURA 2000 - východiska

- Při výběru lokalit je možné zohlednit pouze požadavky ochrany biotopů, volně žijících rostlin a planě rostoucích rostlin (*First Corporate Shipping*, C-371/98; *Stadt Papenburg*, C-226/08).
- Hospodářské a sociální požadavky je možné zohlednit až v pozdější etapě, ve vztahu k opatřením přijímaným na základě směrnice (*Royal Society for the Protection of Birds*, C-44/95).
- Na všechny evropsky významné lokality se bez časového omezení vztahuje až do doby než budou zařazeny do evropského seznamu institut tzv. předběžné ochrany (*Solvay a další*, C-182/10; *Bund Naturschutz in Bayern a další*, C-244/05, *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias a další*, C-43/10; *Sweetman*, C-258/11)

Předběžná ochrana

- Rozdílně od evropsky významných lokalit si však ptačí oblasti každý členský stát vymezuje, schvaluje a vyhlašuje sám, bez ingerence Komise. To nicméně neznamená, že opět musí být výsledkem tohoto postupu vymezení oblastí dle kritérií stanovených směrnicí (*Komise v. Francie*, C-374/98)
- Diskreční pravomoc, kterou požívají členské státy ve vztahu k výběru nejvhodnějších území pro označení jako SPAs, se netýká vhodnosti označit jako SPA území, která se zdají být jako nejvhodnější podle ornitologických kritérií, ale pouze použití těchto kritérií za účelem identifikovat území nejvhodnější pro ochranu druhů vyjmenovaných v příloze I směrnice o ochraně ptáků (*Komise v. Rakousko*, C-209/04)
- Členské státy přitom nemohou zohledňovat ekonomické důvody (*Royal Society for the Protection of Birds*, C-44/95; *Komise v. Španělsko*, C-355/90) či požadavky na rekreaci (*Komise v. Německo*, C-57/89).

Předběžná ochrana

- Předběžná ochrana nemusí spočívat pouze v nepovolení činnosti, která by mohla poškodit danou lokalitu, ale i v neumožnění realizace této činnosti. To může být (v případě ČR a SR spíše bylo) podstatné ve vztahu k záměrům, které byly schváleny ještě před přistoupením k EU (*Komise v. Bulharsko, C-141/14*).
- Platí *mutatis mutandis* pro lokality, u kterých není dotčeným členským státem zpochybňováno, že splňují ekologická kritéria stanovená v čl. 4 odst. 1 směrnice, a které tudíž měly být uvedeny na národním seznamu předloženém Komisi (*Komise v. Kypr, C-340/10*).

Ochrana oblasti = čl. 6 odst. 2 a 3 směrnice

- Smyslem čl. 6 odst. 2 směrnice předcházet a napravovat závadné činnosti jiným způsobem než předběžným provedením naturového posuzování vlivů.
- Na rozdíl od čl. 6 odst. 3 směrnice totiž čl. 6 odst. 2 nestanoví výslovně konkrétní ochranná opatření, jako je povinnost posoudit nebo přezkoumat důsledky plánu nebo projektu pro přírodní biotopy a druhy, ale jedná se o obecnou a trvající povinnost ochrany.
- **Povinnost ochrany platí i pro situace, kdy až po schválení (povolení) činnosti došlo k vymezení chráněné oblasti** (*Komise v. Španělsko, C-404/09, Komise v. Řecko, C-504/14*).
- I když takové záměry nepodléhají požadavkům týkajícím se postupu předběžného posuzování vlivů záměru na dotčenou lokalitu, spadá jejich uskutečňování nicméně pod čl. 6 odst. 2 (*Stadt Papenburg, C-226/08; Komise v. Španělsko, C-404/09*).

Ochrana oblasti = čl. 6 odst. 2 a 3 směrnice

- Obecně platí, že určitá činnost je v souladu s čl. 6 odst. 2 směrnice o biotopech pouze tehdy, je-li zaručeno, že nezpůsobí žádné vyrušování, jež může významným způsobem negativně ovlivnit cíle zmíněné směrnice, zejména její cíle ochrany (*Komise v. Francie*, C-241/08; *Komise v. Španělsko*, C-461/14; *Komise v. Bulharsko*, C-141/14)
- Existenci porušení dotčeného ustanovení je tak třeba konstatovat tehdy, když Komise doloží, že je pravděpodobné nebo že hrozí, že záměr poškodí biotop chráněných druhů ptáků nebo způsobí významné vyrušování těchto druhů (*Komise v. Španělsko*, C-404/09).
- SDEU přijal důkaz relativně nízké úrovně, pokud jde o poškozování a vyrušování. Postačí totiž, aby Komise prokázala existenci pravděpodobnosti nebo nebezpečí, výstavba způsobí významné vyrušování těchto druhů (*Komise v. Španělsko*, C-461/14; *Komise v. Bulharsko*, C-141/14, *Komise v. Řecko*, C-504/14).

Ochrana oblasti = posouzení vlivů

- Váže se na oblasti zahrnuté (schválené) v soustavě Natura 2000
- I kumulativní jevy (*Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02)
- Pokud nebyla oblast zahrnuta do soustavy Natura 2000 (a měla být), platí povinnost členského státu tuto oblast chránit. Ochrana přitom bude mít podobu posouzení vlivů (*Komise v. Bulharsko*, C-141/14).
- Pokud dojde k realizaci činnosti bez posouzení, nezbavuje to stát povinnosti ochrany, resp. „doposouzení“ (*Grüne Liga Sachsen*, C-399/14).
- Článok 6 ods. 4 smernice 92/43 sa má vykladať v tom zmysle, že požiadavky kontroly vykonanej v rámci preskúmania alternatívnych riešení nemožno zmeniť z dôvodu, že plán alebo projekt sa už realizoval. (tamtéž)

Ochrana oblasti = posouzení vlivů

- Na vymezené ptačí oblasti se vztahuje ochranný režim čl. 6 odst. 2 až 4 směrnice o biotopech. Pro lokality, které nebyly vymezeny jako SPAs, ačkoliv tak vymezeny být měly, to však neplatí. Nic na tom nemění skutečnost, že na tyto lokality se vztahuje (nadále) ochranný režim upravený v čl. 4 odst. 4 směrnice o ptácích (*Komise v. Francie, C-374/98*).
- Povinnosti ochrany podle čl. 4 odst. 4 existují ještě předtím, než je konstatováno snížení počtu ptáků nebo než se konkretizuje riziko zániku chráněného druhu ptáků (*Komise v. Bulharsko, C-141/14*).
- Skutečnost, že dotčená populace ptactva vzrostla, na věci nic nemění (*Komise v. Španělsko, C-461/14*).

Naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu

- Restriktivní výklad (*Komise v. Itálie, C-304/05*).
- Nebezpečí zatopení a ochrana pobřeží jsou podle vážnými důvody, které opravňují práce na hrázích a zpevňování pobřežních konstrukcí, pokud jsou taková opatření omezena na nejnižší možnou míru (*Komise v. Německo, C-57/89*).
- Zavlažování a zásobování pitnou vodou v zásadě ano, pokud neexistuje alternativní řešení (*Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias a další, C-43/10*).
- Vybudování infrastruktury určené k umístění administrativního centra soukromé společnosti jen výjimečně (*Solvay a další, C-182/10*).

Neexistence alternativního řešení

- Musí být prokázána - pokud nejsou zpracovány dostatečné varianty řešení, má se za to, že k prokázání existence alternativního řešení nedošlo (*Komise v. Portugalsko, C-239/04*).
- *Mezi alternativními řešeními přicházejícími do užšího výběru se nutně nemusí volba uskutečnit podle toho, které alternativní řešení méně nepříznivě ovlivní dotčenou lokalitu. Naopak, výběr vyžaduje zvážení mezi nepříznivým účinkem na zvláště chráněné území a příslušnými důvody převažujícího veřejného zájmu. Nezbytnost zvážení vyplývá zejména z pojmu „převažující“, ale i ze slova „naléhavých“.*

generální advokátka Juliane Kokott (C-293/04)

Kompenzační opatření

- Mohou být prováděna mimo dotčenou lokalitu (*Briels a další, C-521/12*).
- Nemohou být v rámci posuzování podle čl. 6 odst. 3 zohledněna (tamtéž).

Ochrana volně žijících ptáků - východiska

- Směrnice 2009/147/ES se **nevztahuje** na ty jedince příslušného ptačího druhu, kteří se **vylíhli a byli odchováni v lidské péči** (*Vergy*, C-149/94; *Clerens*, C-480/03)
- Interpretace směrnice klade **důraz na „vysoký stupeň“ ochrany** životního prostředí, nedochází k uvolňování přísného ochranného režimu volně žijících ptáků upraveného na úrovni unijního práva.
- Je **nezbytné**, aby členské státy **upravily zakázané činnosti závazným způsobem** (Komise v. Polsko, C-339/87).
- **Nepostačuje** provedení směrnice **prostřednictvím ustálené správní praxe** a podobně není podstatné, že k některým závadným jednáním v praxi nedochází (Komise v. Nizozemsko, C-339/87).

Podmínky pro odchylný postup při ochraně ptáků

- Podle směrnice mohou členské státy slevit z požadované úrovně ochrany z **taxativně vyjmenovaných důvodů**, mezi které patří **zájem veřejného zdraví a bezpečnosti** (bezpečnost leteckého provozu, **předcházení závažným škodám** na úrodě, dobytku, lesích, rybářství a vodním hospodářství, ochrana rostlin a živočichů), **účely výzkumu a výuky**, opětovného osídlení určitého území populací druhu **nebo vysazení v původním areálu** výskytu druhu a pro chov v zajetí pro tyto účely nebo kontrolovaný odchyt, držení **nebo rozumné využívání malého množství ptáků na základě výběru**.
- Podmínkou *sine qua non* tohoto postupu je **neexistence jiného uspokojivého řešení**.
- Pokud se odchylný postup týká evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti, je další podmínkou **zamezení dlouhodobého a soustavného vyrušování druhů**, které jsou předměty ochrany.

Podmínky pro odchylný postup při ochraně ptáků

- Bez ohledu na formu stanovení odchylného postupu platí shodné **nároky na odůvodnění, které jsou poměrně přísné.**
- *WWF Italia a další (C-60/05): „při vykonávání svých pravomocí ke stanovení odchylek v souladu s čl. 9 směrnice musejí brát orgány členských států v úvahu řadu posuzovacích prvků, které se týkají údajů geografické, klimatické, environmentální a biologické povahy, jakož i zejména situace, pokud jde o celkovou roční reprodukci a úmrtnost živočišných druhů přirozenou smrtí“.*
- Směrnice vyžaduje, aby **rozhodnutí orgánů příslušných k povolování lovení na základě odchylky, tak způsob, jakým jsou uvedená rozhodnutí používána, byly podřízeny efektivní kontrole vykonávané včas** (tamtéž).
- **Důkazní břemeno**, co se týče dodržení uvedených požadavků pro každou odchylku, **přísluší vnitrostátnímu orgánu**, který o ní rozhoduje (*Komise v. Rakousko, C-507/04*).

Podmínky pro odchylný postup při ochraně ptáků

- Odchylný postup **nemůže být využíván jako plošný nástroj ochrany** uvedených veřejných zájmů (*Komise v. Itálie, C-262/85; 12. 7. 2007, Komise v. Rakousko, C-507/04*).
- Při stanovení odchylného postupu musejí orgány ochrany přírody vycházet z přesných vědeckých údajů bez ohledu na dotyčný druh (*WWF Italia, C-60/05*).
- **Uspokojivé řešení:**
- Ne pokud jediným účelem opatření je prodloužit období lovu určitých druhů ptáků na území, kde se již vyskytují během období lovu (*Ligue pour la protection des oiseaux a další, C-182/02*).
- Ne kvůli poptávce po tradičním způsobu lovu (*Komise v. Španělsko, C-135/04*).
- Jarní lov různých druhů volně žijících ptáků není uspokojivým řešením, pokud se tyto druhy na území jarního lovu vyskytují v nezanedbatelném množství jedinců od počátku podzimu (*Komise v. Finsko, C-344/03*).
- Šetrnější způsoby lovu lze v zásadě vždy považovat za uspokojivé řešení (*Komise v. Itálie, C-262/85*).

Podmínky pro odchylný postup při ochraně ptáků

Rozumné využívání malého množství:

- Malé = co nejmenší (*Komise v. Itálie*, C-262/85; *Komise v. Španělsko*, C-79/03).
- Malé = nemusí se vztahovat pouze k velikosti dotčené populace, ale také k účelu, pro který je odchylný postup stanoven (*Komise v. Malta*, C-76/08; *LRBPO a AVES*, C-10/96).
- Stanovené minimální množství s sebou musí nést jistotu, že nebude překročeno (*Komise v. Rakousko*, C-507/04).
- Odchyt a prodej ptáků pro účely jejich použití jako živé návnady nebo rekreační účely na výstavách a trzích může představovat rozumné využívání (*Komise v. Itálie*, C-262/85).
- Rovněž lov volně žijících ptáků pro rekreační účely během období uvedených v čl. 7 odst. 4 směrnice (C-118/94, C-182/02)
- Takový odchyt pro rekreační účely, jaký umožní chovatelům doplnit stavy v jejich voliérách, a za účelem řešení problémů s pokrevním příbuzenstvím (*LRBPO a AVES*, C-10/96).

Podmínky pro odchylný postup při ochraně ptáků

Předpokládejme, že v kandidátské zemi usilující o přistoupení k Evropské unii existuje hluboce zakořeněná místní tradice, podle níž by si každá mladá dívka poslední neděli předcházející jejím 18. narozeninám měla vzít na mši náhrdelník sestavený z peří určitého druhu ptáka. K výrobě jednoho náhrdelníku je pro dostatečný počet peří třeba šest kusů. Před přistoupením k Evropské unii nebyla tato zvyklost zákonem zakázána. Po přistoupení jsou však dané druhy ptáků v zásadě chráněny směrnicí o volně žijících ptácích. Může tedy tento nový členský stát uplatnit odchylku podle čl. 9 odst. 1 s tím, že tato tradiční zvyklost představuje „rozumné využívání“, a povolit tak na neurčito zachování stávajícího stavu?

Zprv je zřejmé, že obecně lze nalézt uspokojivé alternativní řešení. Dívky si mohou tradiční náhrdelník předávat mezi sebou, a není tak nutné jej znovu vyrábět pro každou dívku, která dovrší osmnáct let. Zadruhé je pravděpodobné, že budou-li se náhrdelníky takto předávat, časem se obnosí a bude je nutné občas nahrazovat novými. Odchylku podle čl. 9 odst. 1 písm. c) by tak bylo možné použít právě k občasnému odchytu malého počtu ptáků za účelem výroby nového náhrdelníku.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=193239&pageIndex=0&doclang=cs&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1353992>

OCHRANA ŽIVOČICHŮ PODLE SMĚRNICE O BIOTOPECH

- Výjimky v čl. 16 směrnice o biotopech
- Záměrně restriktivní výklad SDEU (*Komise v. Spojené království, C-6/04*)
- Úprava výjimek musí být přesná a jasná, nesmí umožňovat odchylný postup nad rámec unijní úpravy (*Komise v. Řecko, C-365/93*)
- *vnitrostátní ustanovení, která váží povolení výjimek ze zákazů stanovených články 12 až 14 a čl. 15 písm. a) a b) směrnice nikoli na všechna kritéria a podmínky uvedené v jejím článku 16, ale neúplným způsobem na některé jejich prvky, nemohou představovat režim, který je v souladu s posledně uvedeným článkem.* (*Komise v. Irsko, C-183/05*)
- Správná praxe v souladu s ustanoveními směrnice není dostatečná pro zajištění správného provedení (*Komise v. Spojené království, C-33/03*)

OCHRANA ŽIVOČICHŮ PODLE SMĚRNICE O BIOTOPECH

- Za nesprávnou označil Soudní dvůr polskou praxi, která výjimku ze zákazů sloužícím ochraně druhů umožnila ve prospěch racionálního hospodaření v oblasti zemědělství, lesnictví a rybolovu (taková výjimka není obsažena v čl. 16 odst. 1 směrnice) a která umožnila odchyt a usmrcování vyder v oblasti rybníků označených jako chovné oblasti, ačkoliv se přitom jedná o druh vyžadující přísnou ochranu ve smyslu přílohy IV směrnice (*Komise v. Polsko, C-46/11*).
- Podobně vytkl Soudní dvůr Irsku, že jeho úprava odchylek od ochrany ohrožených druhů přesahovala čl. 16 směrnice o stanovištích (*Komise v. Irsko, C-183/05*),
- Rakousku, že jeho úprava mimo jiné nepřihlížela k požadavku příznivého stavu z hlediska ochrany (*Komise v. Rakousko, C-508/04*),
- nebo Finsku, že povolovalo preventivní lov vlka, aniž by bylo prokázáno, že takový lov umožňuje prevenci závažných škod (*Komise v. Finsko, C-342/05*).

DĚKUJI ZA POZORNOST!

vomacka@mail.muni.cz

